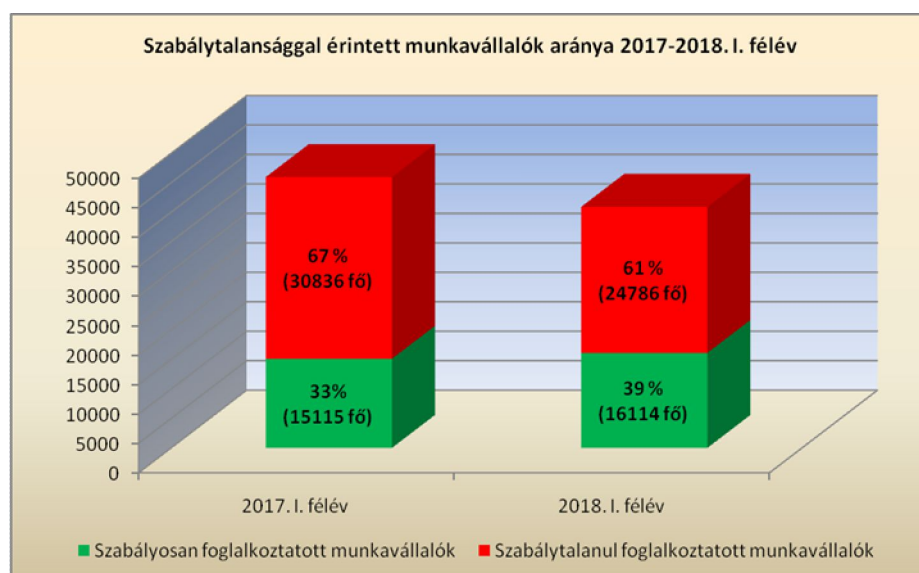
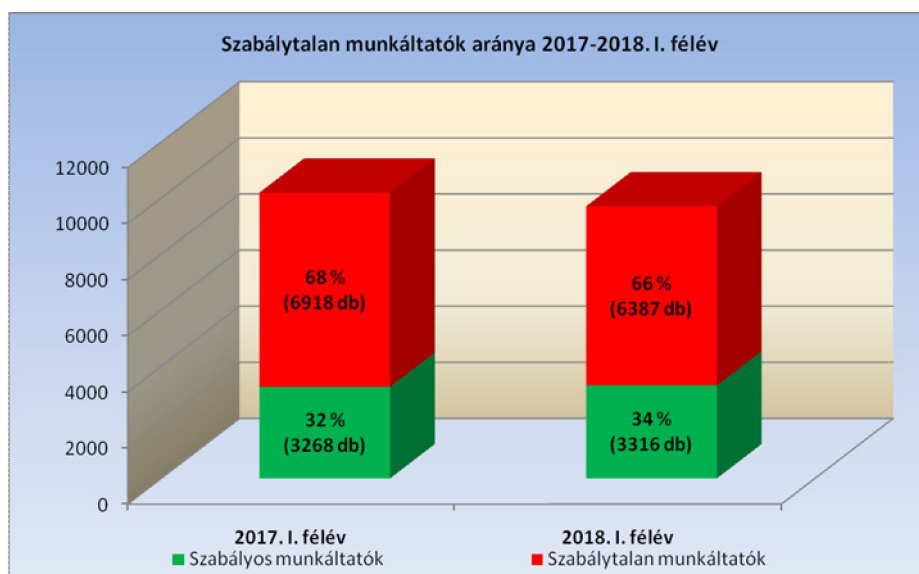

A munkaügyi ellenőrzés tapasztalatai (2018. I. félév)

1. Főbb ellenőrzési adatok

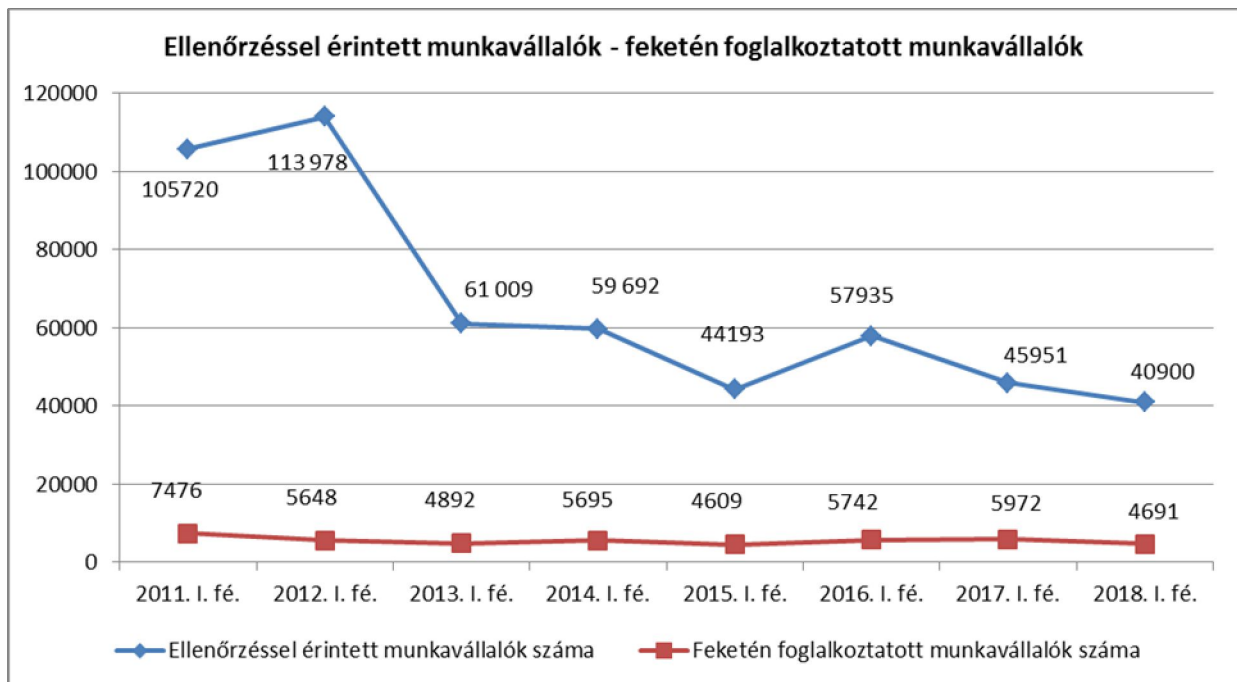
2018. I. félévben a munkaügyi hatóság **9 703 munkáltatót** ellenőrzött, a vizsgálatok során a **foglalkoztatók 66 %-ánál tárt fel munkaügyi jogsértéseket**, amelyek az ellenőrzés alá vont **munkavállalók (40 900 fő) 61 %-át érintették**. 2017. I. félévhez viszonyítva mind a szabálytalan munkáltatók arányában (2017. I. félév: 68 %), mind a szabálytalansággal érintett munkavállalók arányában (2017. I. félév: 67 %) csökkenés figyelhető meg.

Az ellenőrzési tapasztalatok szerint továbbra is meghatározó a **feketefoglalkoztatás**, mely a vizsgálatokkal érintett munkavállalók **11,47 %-át** tette ki (4 691 fő).

A 2017. évi adatokkal összevetve - a feketefoglalkoztatás az ellenőrzésbe vont munkavállalókra figyelemmel - csökkent, mivel 2017. első felében 5 972 feketén foglalkoztatott munkavállaló

volt a vizsgálatokkal érintett 45 951 főből (13,96 %). Árnyalja azonban a képet, hogy 2018-ban az ellenőrzéssel érintett munkavállalóhoz viszonyítva a feketefoglalkoztatással érintett munkavállalók aránya 2011-től kezdve a tavalyi félév után idén volt a legmagasabb.

	2011. I. fé.	2012. I. fé.	2013. I. fé.	2014. I. fé.	2015. I. fé.	2016. I. fé.	2017. I. fé.	2018. I. fé.
Ellenőrzéssel érintett munkavállalók száma	105 720	113 978	61 009	59 692	44 193	57 935	45 951	40 900
Feketén foglalkoztatott munkavállalók száma	7 476	5 648	4 892	5 695	4 609	5 742	5 972	4 691
Feketén foglalkoztatott munkavállalók aránya	7,07%	4,96%	8,02%	9,54%	10,43%	9,91%	13,00%	11,47%

Az összes feketén foglalkoztatott munkavállalóhoz viszonyítva az **építőiparban** növekedett a feketén foglalkoztatottak aránya az elmúlt évben (32 %-ról [1 912 fő] 35 %-ra [1 644 fő]). Ugyanakkor kifejezetten az ágazatban ellenőrzéssel érintett munkavállalókkal összevetve minimális **csökkenés** tapasztalható (32,34 %-ról **31,42 %-ra**), mely a 2018. évi „nyári” akcióellenőrzés eredményével egybevág. Az építőipari vállalkozások felelősek a korábbi tapasztalatokkal megegyezően – így jelenleg is - a legtöbb munkavállaló bejelentésének elmulasztásáért.

Építőipar	2011. I. fé.	2012. I. fé.	2013. I. fé.	2014. I. fé.	2015. I. fé.	2016. I. fé.	2017. I. fé.	2018. I. fé.
Ellenőrzéssel érintett munkavállalók száma	5 782	6 345	3 792	6 717	5 789	6 845	5 912	5 232
Feketén foglalkoztatott munkavállalók száma	2 645	1 075	1 250	2 107	1 566	2 036	1 912	1 644
Feketén foglalkoztatott munkavállalók aránya	45,75%	16,94%	32,96%	31,37%	27,05%	29,74%	32,34%	31,42%

A **mezőgazdasági vállalkozások** valamennyi feketén foglalkoztatott munkavállaló **6 %-át (284 fő)** alkalmazták, amely a tavalyi hasonló időszak 10 %-ához (606 fő) képest **jelentős csökkenést** mutat. **Positív** az ágazatban ellenőrzéssel érintett munkavállalóhoz viszonyítva is (2018. I. félév: **17,29 %** 2017. I. félév: 31,01 %) a mezőgazdaság idei – feketefoglalkoztatási – tendenciája. Az elmúlt évek első félévében a mezőgazdaságban ingadozó volt a feketén foglalkoztatottak száma.

Mezőgazdaság	2011. I. fé.	2012. I. fé.	2013. I. fé.	2014. I. fé.	2015. I. fé.	2016. I. fé.	2017. I. fé.	2018. I. fé.
Ellenőrzéssel érintett munkavállalók száma	3 052	3 488	1 254	2 377	1 205	1 580	1 954	1 643
Feketén foglalkoztatott munkavállalók száma	319	479	201	361	304	249	606	284
Feketén foglalkoztatott munkavállalók aránya	10,45%	13,73%	16,03%	15,19%	25,23%	15,76%	31,01%	17,29%

A **feldolgozóiparban** az ellenőrzéssel érintett munkavállalók **5,46 %-a (255 fő)** volt feketén foglalkoztatva, mely a 2017-es félévhez képest csökkenést jelent (6,77 %, 479 fő). A **gépiparban** ez a szám alacsonyabb, mivel az ellenőrzéssel érintett munkavállalók mindössze **1,05 %-át (54 fő)** érintette a feketefoglalkoztatás, mely a tavalyi féléves adatokhoz képest is [2017. I. félév 1,32 % 102 fő] egyértelműen csökkenés. Az elmúlt évek tapasztalatai alapján az ágazatban gyakorlatilag nincs feketefoglalkoztatás, mely arra vezethető vissza, hogy egy-egy nagy munkavállalói létszámot foglalkoztató ipari munkáltató fejlett és jól felkészült munkaügyi apparátussal rendelkezik. Az összes feketén foglalkoztatott munkavállaló **7 %-a** került ki a két szektorból (2017. első felében 10 % volt ez a szám).

Feldolgozóipar	2011. I. fé.	2012. I. fé.	2013. I. fé.	2014. I. fé.	2015. I. fé.	2016. I. fé.	2017. I. fé.	2018. I. fé.
Ellenőrzéssel érintett munkavállalók száma	19539	20 029	13 062	12 752	7088	12857	7072	4674
Feketén foglalkoztatott munkavállalók száma	506	478	352	434	234	509	479	255
Feketén foglalkoztatott munkavállalók aránya	2,59%	2,39%	2,69%	3,40%	3,30%	3,96%	6,77%	5,46%

Gépipar	2011. I. fé.	2012. I. fé.	2013. I. fé.	2014. I. fé.	2015. I. fé.	2016. I. fé.	2017. I. fé.	2018. I. fé.
Ellenőrzéssel érintett munkavállalók száma	19848	25 957	7 232	10 469	4747	7834	7724	5123
Feketén foglalkoztatott munkavállalók száma	118	144	128	142	143	208	102	54
Feketén foglalkoztatott munkavállalók aránya	0,59%	0,55%	1,77%	1,36%	3,01%	2,66%	1,32%	1,05%

A **személy- és vagyonvédelmi** munkáltatók adták a vizsgált időszakban a „feketemunkások” **14 %-át (665 fő)**, ami a tavaly első félévben mért 12 %-hoz (690 fő) képest ugyan növekedést mutat, de az ellenőrzéssel érintett munkavállalók száma idén jóval magasabb volt, mint 2017-ben. Ennek köszönhetően az idei félévben az **ágazatban dolgozó munkavállalók 17,09 %-a volt feketén foglalkoztatva a tavaly hasonló időszakban mért 28,54 %-hoz képest, mely jelentős csökkenést mutat.**

Vagyonvédelem	2011. I. fé.	2012. I. fé.	2013. I. fé.	2014. I. fé.	2015. I. fé.	2016. I. fé.	2017. I. fé.	2018. I. fé.
Ellenőrzéssel érintett munkavállalók száma	12 934	8 967	4 277	4 214	4 287	3 978	2418	3891
Feketén foglalkoztatott munkavállalók száma	2645	1122	895	759	665	838	690	665
Feketén foglalkoztatott munkavállalók aránya	20,45%	12,51%	20,93%	18,01%	15,51%	21,07%	28,54%	17,09%

Az összes feketén foglalkoztatott munkavállaló **10 %-a (462 fő) kereskedelmi** vállalkozásoktól került ki, amely arány a tavalyi I. félévhez képest **csökkent**, akkor 13,5 % (807 fő) volt ez az adat.

Az ágazatban ellenőrzött munkavállalókra vetítve is csökkenés tapasztalható, mivel a kereskedelmi ágazatban dolgozók 8,22 %-át foglalkoztatták a feketefoglalkoztatás valamelyik formájában, szemben a tavalyi év 9,76 %-ával. Érdemes megjegyezni, hogy 2015. I. felében az ágazatban hasonló volt az ellenőrzéssel érintett munkavállalók száma és a feketén foglalkoztatottak aránya is közel azonos volt. Az elmúlt években (2017. I. félévét leszámítva) ebben az ágazatban kevésbé „ingadozott” a feketén foglalkoztatott munkavállalók aránya, jellemzően 8 % körül mozgott.

Kereskedelem	2011. I. fé.	2012. I. fé.	2013. I. fé.	2014. I. fé.	2015. I. fé.	2016. I. fé.	2017. I. fé.	2018. I. fé.
Ellenőrzéssel érintett munkavállalók száma	13 139	16 796	10 147	8 174	5 787	6 897	8265	5621
Feketén foglalkoztatott munkavállalók száma	541	607	605	600	485	552	807	462
Feketén foglalkoztatott munkavállalók aránya	4,12%	3,61%	5,96%	7,34%	8,38%	8,00%	9,76%	8,22%

Egyedül a **vendéglátásban negatív** a tapasztalat, mind a feketefoglalkoztatás ágazati megoszlása tekintetében (2017. I. félév 9 %, 2018. I. félév **13 %**), mind az ellenőrzéssel érintett

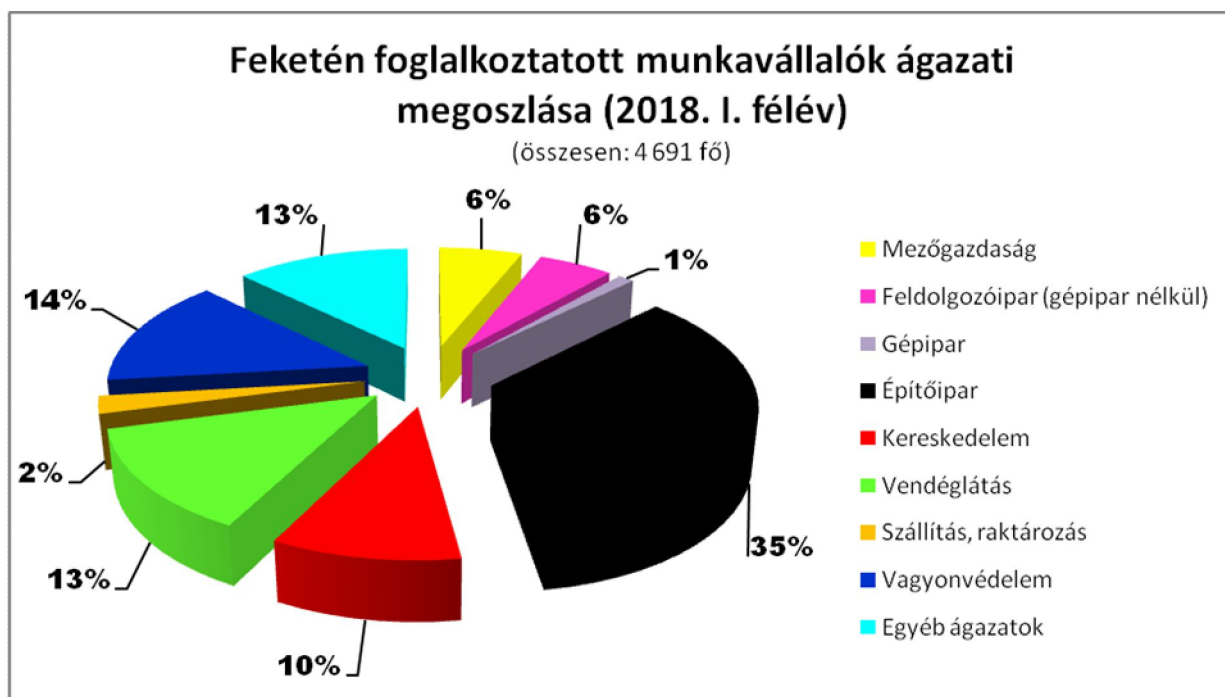
munkavállalókra vetítve (2017. I. félév 13,96 %, 2018. I. félév **14,78 %**), mind az érintettek számát tekintve (2017 I. félév: 561 fő, 2018. I. félév: **626 fő**).

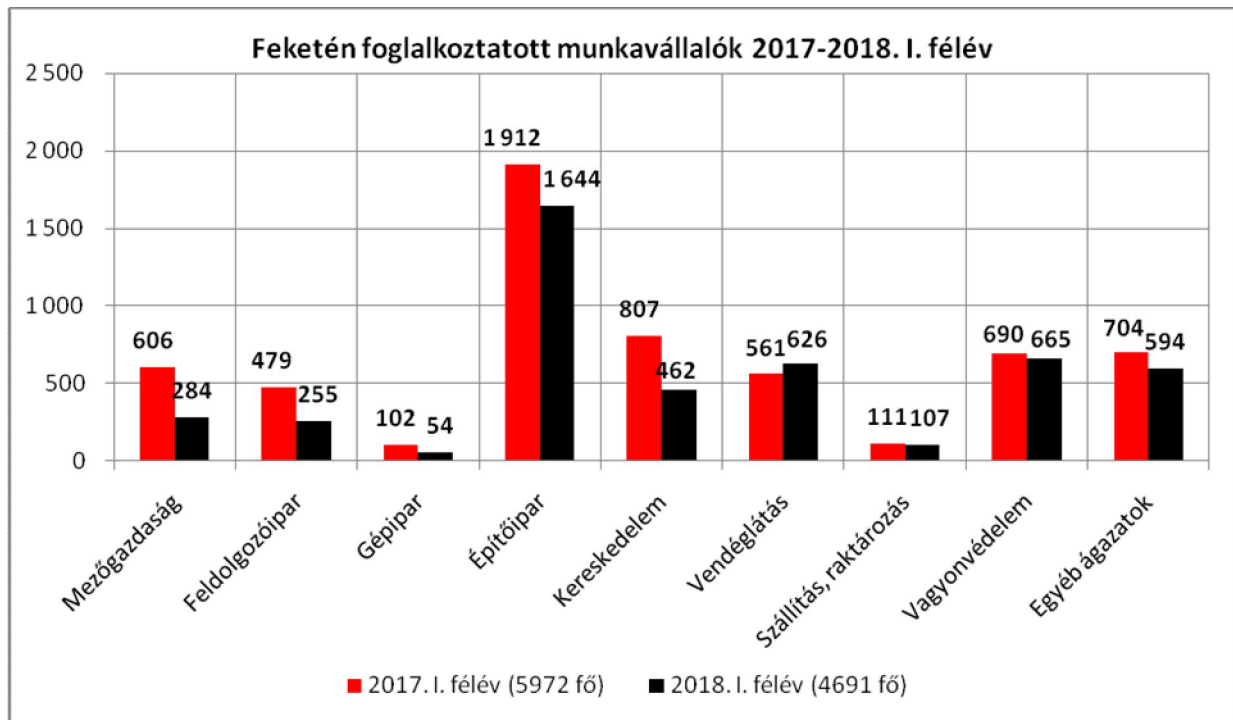
Vendéglátás	2011. I. fé.	2012. I. fé.	2013. I. fé.	2014. I. fé.	2015. I. fé.	2016. I. fé.	2017. I. fé.	2018. I. fé.
Ellenőrzéssel érintett munkavállalók száma	7 299	7 111	6 330	4 187	3 913	4 915	4 018	4 235
Feketén foglalkoztatott munkavállalók száma	658	622	702	483	452	666	561	626
Feketén foglalkoztatott munkavállalók aránya	9,01%	8,75%	11,09%	11,54%	11,55%	13,55%	13,96%	14,78%

Össességében megállapítható, hogy a vizsgált és meghatározó gazdasági ágazatokban - a vendéglátást leszámítva - csökkent a feketefoglalkoztatás aránya az ellenőrzéssel érintett munkavállalókra vetítve. Ennek ellenére az építőiparban ez a csökkenés minimálisnak mondható és az utóbbi évek nagy számai továbbra is tapasztalhatóak, így az ágazat továbbra is legfertőzöttebb a feketefoglalkoztatás vonatkozásában.

Mindemellett pozitívum, hogy az elmúlt 3 év során a feketefoglalkoztatással érintett munkavállalók abszolút száma is idén volt a legalacsonyabb (2016. I. félév: 5742 fő, 2017. I. félév 5972 fő. 2018. I. félév: 4691 fő).

Negatívum azonban, hogy az ellenőrzéssel érintett munkavállalókhöz viszonyítva a feketefoglalkoztatással érintett munkavállalók aránya 2011-től kezdve a tavalyi félévben és az idei I. félévben volt a legmagasabb.

A feketefoglalkoztatással kapcsolatosan továbbra is megállapítható, hogy a **bejelentés elmulasztása** a leggyakoribb szabálytalanság, mely mind klasszikus munkaviszony, mind egyszerűsített foglalkoztatás keretein belül előfordul.

Egyszerűsített foglalkoztatás esetén a bejelentés elmulasztása háttérben továbbra is a közterhek befizetésének elkerülésére, illetve az egyszerűsített foglalkoztatás időbeli korlátainak kijátszására irányuló szándék húzódik meg. Az időszakos, egy-egy napokra történő foglalkoztatás során az ellenőrzések elmaradásának reményében, egyszerűsített foglalkozásnál még nagyobb a „kockázatos hajlandóság”, mint az Mt. szerinti munkaviszony esetében. Ha egy ilyen munkáltató havi 15 napnál több alkalommal foglalkoztatja a munkavállalót, akkor a „rendes” munkaviszonyban történő bejelentés helyett inkább megpróbálja „elbliccelni” az alkalmi munka havi korlátját meghaladó munkanapok bejelentését.

Egyszerűsített foglalkoztatás bejelentésének hiánya háttérben továbbra is a közterhek befizetésének elkerülésére, illetve az egyszerűsített foglalkoztatás időbeli korlátainak kijátszására irányuló szándék húzódik meg.

A munkavállalók és a munkáltatók képviselőinek elmondása alapján sokszor éppen azért választják ezt a foglalkoztatási formát a hagyományos, munkaszerződéssel létesített munkaviszony helyett, mert így a kifizetett munkabérből a munkáltató nem vonja le a különböző tartozásokat, letiltásokat (pl. banki követeléseket, köztartozásokat, gyermektartásdíjat, stb.). A munkáltatóknak és nyilvánvalóan a munkavállalóknak is kényelmesebb lenne a munkaszerződéses forma, de ezt a többnyire szerény körülmények között élő és levonandó tartozással rendelkező munkavállalók anyagi okokból kerülik.

A bejelentés nélküli foglalkoztatással kapcsolatosan továbbra is gyakori az „adminisztrációs hibára” való hivatkozás, valamint tipikus „kifogás”, hogy a munkavállalók bejelentéséhez szükséges adatokat időben leadták a könyvelőnek, de a „könyvelő elmulasztotta” a

bejelentésüket. Előfordult az a magyarázat, hogy próbaidő után kívánta bejelenteni a munkavállalót a munkáltató, illetve hogy a munkavállaló „próbanapon” van, valamint védekezésként hozzák fel a foglalkoztatók azt is, hogy előző időszakban mindig bejelentették a munkavállalókat. Utóbbi esetben sem mentesülhet a szabályszegő foglalkoztató a mulasztás következményei alól, arra hivatkozva, hogy korábbi esetekben szabályszerűen járt el.

Részmunkaidős bejelentés, teljes munkaidős foglalkoztatás mellett meglehetősen gyakori szabálytalanság, de az esetek döntő többségében a bizonyítás nagyon nehéz, mivel a munkájukat féltő munkavállalók nem mernek a munkáltatójuk ellen nyilatkozni, így a szabálytalansággal kapcsolatban magas a látencia.

Ritkábban fordul elő a **színellett szerződéssel** történő foglalkoztatás, mely az esetek többségében a jogszabályok téves alkalmazására vezethető vissza.

Harmadik országbeliek szabálytalan foglalkoztatása rendszerint a munkavállalási engedély teljes hiányával, vagy más munkáltatóhoz szóló, vagy lejárt engedéllyel valósul meg.

A gazdasági válság miatt bevezetett kis- és középvállalkozások támogatását célzó **enyhébb szankciók** mára már **nem** feltétlenül **tartják vissza** a jogsértésektől az egyebekben gazdaságilag egyre inkább magukra találó **munkáltatókat**. A többség már tudatában van annak, hogy a legsúlyosabb esetben sem kell a bírságszankcióval számolnia és más hátrányos következménye sincs az első jogsértésnek, viszont a bejelentés nélküli foglalkoztatással jelentős költségcsökkentést érhetnek el a befizetendő adók és járulékok „megtakarításával”.

Ezeknek a tapasztalatoknak a figyelembevételével szükségesnek mutatkozott a minimális foglalkoztatási szabály megszegése (bejelentés elmulasztása) esetére visszaállítani a figyelmeztetés helyett a bírság szankciót, így 2018. január 1. napjától kezdve ez a szabálytalanság ismét munkaügyi bírságot von maga után.

Példa: Békés megyében 2018. júniusban társhatóságokkal (munkavédelem, közlekedési hatóság) közösen közérdekű bejelentés kivizsgálására került sor egy Békés megyei munkáltatóval szemben, melynek során 16 alkalmi munkavállalót találtak munkavégzés közben, akik játszóterekre való gumilapok gyártásában működtek közre egyszerűsített foglalkoztatás és munkaerő-kölcsönzés keretében segédmunkás munkakörben. Az alkalmi munkavállalókat egy tulajdonosi körbe tartozó, de két különböző szociális szövetkezet kölcsönzi (15 nap után) felváltva a kölcsönvevő munkáltató részére. Az ellenőrzés eredményeképpen mindkét szociális szövetkezet esetében 2 főt érintően bejelentés nélküli foglalkoztatás került feltárássra, az ellenőrzés napjára, ill. korábbi napokra vonatkozóan, továbbá 4, ill. 9 fő esetében késedelmes bejelentés megállapítására is sor került.

*Példa: Egy Győr-Moson-Sopron megyei pékségben 2018. április közepén megtartott munkaügyi ellenőrzés eredményeképpen megállapítást nyert, hogy a munkáltató **heti 10 órás részmunkaidős**, péksegéd munkakörű - koszovói állampolgárságú munkavállalót 2018. március végétől írásba foglalt munkaszerződéssel és az illetékes elsőfokú állami adó- és vámhatóság felé történő bejelentéssel, de munkavállalási engedély nélkül foglalkoztatta, mivel a munkavállalónak másik munkáltatónál történő munkavégzéséhez volt érvényes engedélye.*

A **munkaidővel, pihenőidővel és rendkívüli munkavégzéssel** kapcsolatos jogsértések **10 379 főt** érintettek az első félévben, ami **gyakorlatilag megegyezik** a tavalyi 10 438 fővel.

Ezek a jogsértések jellemzően a gépipar és a feldolgozóipar és kereskedelem területén foglalkoztatott munkavállalókat érintették a legnagyobb számban. A feldolgozóipar és a gépipar területén az intézkedések nagyobb munkavállalói létszámot érintenek, míg a vendéglátásban és a kereskedelemben csak néhány főt. A **leggyakoribb** szabálytalanság a **munkaidő-beosztás hiánya**, melynek hátterében egyrészt a jogszabályok ismeretének hiánya - a munkáltatók állítása szerint a munkavállalókra bízva, döntsék el maguk, hogy melyik nap és ki jön dolgozni -, másrészt a rendkívüli munkavégzés leplezésére irányuló szándék áll. Szintén nagy munkavállalói létszámot érintett a munkaidőkeret esetén a kezdő és befejező időpont írásbeli meghatározásának elmaradása, ami gyakorlatilag mind a munkavállaló, mind a hatóság számára ellenőrizhetetlenné teszi például a munkaidőkereten felüli rendkívüli munkavégzést, és így annak ellentételezését is (munkabér, szabadidő).

A munkavállalók munkaideje továbbá sokszor meghaladta a napi, illetve a heti munkaidő megengedett legmagasabb mértékét, ami bizonyos munkakörökben rendkívül veszélyes is lehet.

Rendkívüli munkavégzéssel kapcsolatos szabálytalanság miatt ritkábban intézkedtek a hatóság munkatársai. Ennek részben az az oka, hogy a jogsértést hamis munkaidő-nyilvántartás vezetésével leplezik a munkáltatók, így a rendkívüli munkavégzés mértéke nem megállapítható. Amennyiben egy-egy esetben fény derül erre a szabálytalanságra, az rendszerint nagyobb munkavállalói létszámot érint és a rendkívüli munkavégzés éves felső mértékének túllépésével valósul meg. 2018. I. félévben 1588 munkavállaló vonatkozásában valósult meg ez a szabálytalanság a gépiparban, de a feldolgozóiparban is 580 munkavállaló volt érintett, ez az ágazatok sajátosságából, vagyis a magas foglalkoztatotti létszámból is következik.

Másik megvalósulási formája a szabálytalan rendkívüli munkavégzésnek az egyszerűsített foglalkoztatás során mutatkozik meg. A tapasztalatok szerint a munkáltatók az egyszerűsített foglalkoztatás során a bérfizetést is „leegyszerűsítik”, napi bérben egyeznek meg a munkavállalókkal, függetlenül a munkavégzés időtartamától. A munkavállalók is partnerek ebben, mindig akad olyan, aki ennyi pénzért is elvállalja a munkát. A munkáltatók nagy része továbbra sem vezeti a munkaidő-nyilvántartáson a rendkívüli munkaidőt, feltehetően azért, mert „zsebből zsebbe” történik az ellentételezése. Több ügyben az nyert megállapítást, hogy a munkavállalót részmunkaidőben foglalkoztatták, túlóráit azonban nem ellentételezték, pár esetben a részmunkaidős „feketefoglalkoztatás” is megállapítást nyert.

A korábbi évekhez hasonlóan a **munkaidő-nyilvántartás hiányával**, vagy adatainak **valótlan rögzítésével** kapcsolatos szabálytalanságok szintén gyakoriak voltak, idén eddig a főbb jogsértéssel érintett munkavállalók **ötödét (6 650 fő)** érintették, 2017. I. félévében ez a szám még magasabb volt (10 008 fő). Az elmúlt években fokozatosan csökkent ezzel a jogsértéssel érintett munkavállalók létszáma.

A munkaidő-nyilvántartást az építőipar területén gyakran nem vezetnek, míg a hiányos (hamis) munkaidő-nyilvántartás a kereskedelem, a feldolgozóipar és a vendéglátás területén jellemzőbb.

A tudatosság, a jogszabályok megsértésének leplezése a kettős nyilvántartás vezetésekor, illetve a nyilvántartás vezetésének teljes vagy hosszabb ideig tartó hiányakor vélelmezhető. A jogsértés nem, vagy nehezen bizonyítható, mivel az ellenőrzések során a hatóságnak utólag

megküldött iratanyag alapján jellemzően nem állapítható meg jogsértés, pedig számos esetben áll fenn a gyanúja annak, hogy a munkavállalókat a megengedettnél többet foglalkoztatják, és azt nem ellentételezik a törvényi előírások szerint.

A munkaidő-nyilvántartással kapcsolatos jogsértések elfedik az esetleges munkabérrel, munkaidővel, illetve pihenőidővel kapcsolatos szabálytalanságokat is. A munkaidő nyilvántartás hiányossága, vagy hiánya miatt nem ellenőrizhető a pihenőidőre, pihenőnapra, munkaszüneti napon történő munkavégzésre vonatkozó szabályok betartása és a pótlékfizetés teljesítése sem, tehát közvetetten a munkavállalók alapvető jogai sérülnek.

Példa: Jász-Nagykun-Szolnok megyei fatermesztéssel foglalkozó munkáltatónál 2018. áprilisban lefolytatott munkaügyi ellenőrzés során munkavégzés közben találtak 3 munkavállalót, akik kertészeti és mezőgazdasági munkát végeztek. 2 munkavállalót a munkáltató írásba foglalt munkaszerződéssel és bejelentéssel foglalkoztatott. A munkáltató a 2 bejelentett munkavállaló 2018. év március havi rendes és rendkívüli munkaidejével kapcsolatos adatait hiányosan tartotta nyilván a helyszíni ellenőrzés megkezdésének időpontjáig. Egy munkavállaló ellenőrzés napján történt foglalkoztatására vonatkozóan szóban a kft. ügyvezetőjével állapodott meg a munkavégzésről, 750 Ft/óra munkabérben. A munkáltató a munkavállalóval a munkaügyi ellenőrzés megkezdését megelőzően munkaszerződést írásba nem foglalt, kapcsolatos bejelentési kötelezettségének az adóhatóság illetékes szerve felé nem tett eleget.

A munkabérrel kapcsolatos jogsértésekkel érintett munkavállalói létszám csökkent (4 993) az előző év január-június közötti időszakhoz képest (6 690 fő). Ezen belül a legjelentősebb a **munkabér határidőben történő megfizetésének elmaradása**, illetve a **pótlékokra vonatkozó szabályok megszegése** volt. Több esetben megállapítást nyert, hogy a munkabérről adott elszámolás nem felelt meg a jogszabályi előírásoknak, nem volt megállapítható, hogy a munkáltató az alaphéren felül milyen pótlékokat számolt el a munkavállalóknak. Több esetben a bérjegyzék kiadásának hiánya súlyosabb visszaéléseket rejthet, a bejelentés nélküli foglalkoztatás egyik „biztos előjele” lehet a bérjegyzékek kiadásának elmaradása.

A munkaügyi hatóság a vonatkozó törvényi rendelkezés szerint **a munkabért nem, vagy nem időben fizető munkáltató részére minden esetben lehetőséget biztosít arra, hogy az eljárás során az elmaradt bért egy kitűzött határidőn belül megfizesse**, melynek következtében mentesül az egyébként kötelező munkaügyi bírság megfizetése alól. **A hatóság ily módon is tudja segíteni azt, hogy a munkáltató a munkavállalók jogszerűen járó munkabérének kifizetésére és ne egy esetleges bírságösszeg kiegyenlítésére fordítsa anyagi erőforrásait.**

2017-től jelentősen megnövekedett a minimálbér és garantált bérminimum összege a 430/2016. (XII.15.) Korm. rendelet értelmében, így a munkaügyi hatóság fokozottan ellenőrzi a vonatkozó jogszabályi előírások betartását.

A 2018. évi munkavédelmi és munkaügyi **ellenőrzési irányelvek** is rögzítik, hogy a vizsgálatok **kiemelt feladata** a bejelentés nélküli foglalkoztatás mellett a **kötelező legkisebb munkabér és garantált bérminimum biztosítására vonatkozó szabályok betartásának ellenőrzése** is.

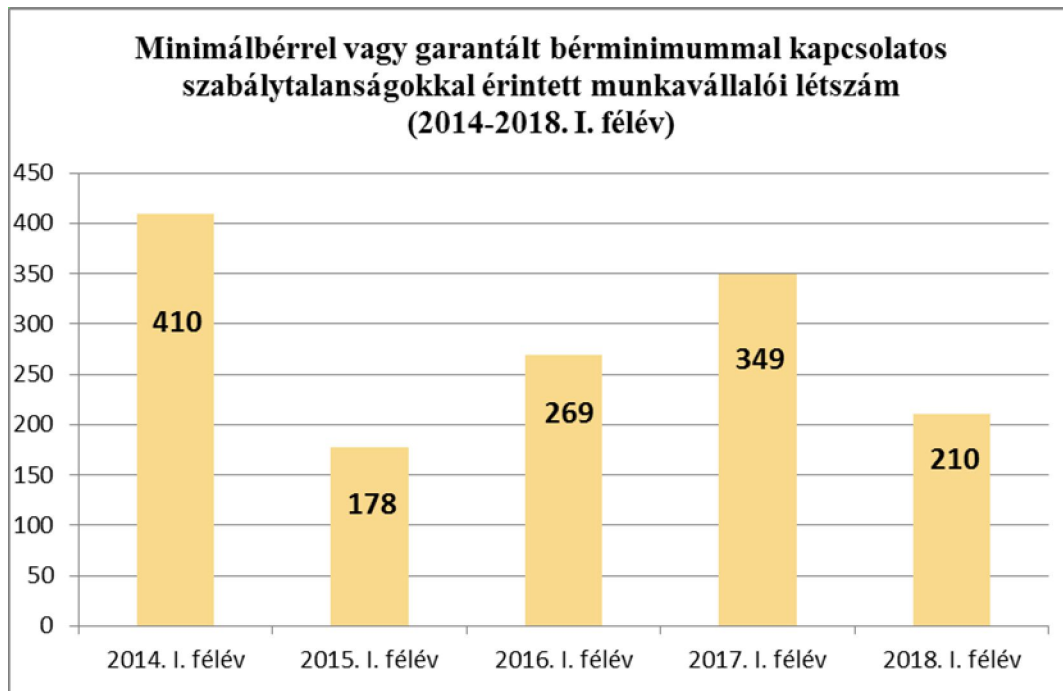
Fentiekén túl a munkaügyi hatóság a 2018. évi hatósági ellenőrzési tervén kívül **2018. február 12. és március 10. között a Nemzeti Adó- és Vámhivatallal közösen, továbbá 2018. április 9. és április 27. között az előző évben jóváhagyott tervnek megfelelően lefolytatta a kötelező legkisebb munkabér és garantált bérminimumra irányadó szabályok érvényesülésének rendkívüli, illetve tervezett akcióellenőrzését**, melyek célja a Korm. rendeletben meghatározott 2018. január 1. napjától hatályos előírások érvényesülésének vizsgálata volt annak érdekében, hogy a munkavállalók alapvető garanciális joga, a munkabérhez való jog minél szélesebb körben érvényesüljön.

2018. I. félévében **csökkent** a minimálbérrel és garantált bérminimummal kapcsolatos jogszabálysértéssel érintett munkavállalók létszáma (2018. I. félév: 210 fő, 2017. I. negyedév: 349 fő), mely a 2017. évben tapasztaltakkal összhangban van, mely szerint a szabálytalanság továbbra sem meghatározó.

Össességében megállapítható, hogy nem jellemző a - papíron - más munkakörben történő foglalkoztatás, vagy részmunkaidőre történő munkaszerződés módosítás vagy bejelentés módosítás. **Közvetett negatív hatások** viszont **olykor** jelentkeztek, még ha azok munkaügyi bizonyítása nem minden esetben lehet eredményes:

- a munkáltató a magasabb összegű munkabér miatt **„elvárja a hosszabb munkaidőt”**, esetenként külön ellentételezés nélkül vagy **a rendkívüli munkaidőben történő munkavégzést**, illetve
- a **„rugalmasabb” munkavállalói hozzáállást**
- több munkáltató már előrevetítette, hogy bár megfizeti a dolgozóknak a magasabb bért, de csak **kevesebb létszámot** fog tudni foglalkoztatni, illetve nem kívánja majd pótolni a távozókat, így a **meglévő állományra nagyobb munkateher** fog majd hárulni.

A minimálbér és garantált bérminimum emelés gyakorlatban történő végrehajtását a 2017. év elején a **sajtóban is előre jelzett határozott hatósági ellenőrzések is elősegíthették, így ezek az ellenőrzések 2018-ban is folytatódnak.**

Példa: Győr-Moson-Sopron megyében 2018. áprilisban munkaügyi ellenőrzésre került sor, mely során megállapítást nyert, hogy a munkáltató egy munkavállalót 2015. szeptember 03. napjától írásba foglalt munkaszerződéssel, raktáros munkakörben foglalkoztatta, azonban a munkavállaló a targoncavezetői feladatokat is ellátta. A targoncavezetői tevékenység végzése a munkavállaló munkaszerződésében és munkaköri leírásában is szerepel és a munkavállaló az előírt szakképzettséggel rendelkezik. A munkáltató a munkavállaló részére 2015. szeptember 03. napjától nem fizette meg a garantált bérminimumot. A munkáltató a hiányosságot az eljárás alatt megszüntette, a fent nevezett időszakban kifizetett munkabérek és a garantált bérminimum közötti bérkülönbséget a fent nevezett munkavállaló részére 2015. szeptember 03. napjától terjedő időszakra vonatkozóan (összesen bruttó 723.072 Ft, nettó 480.843 Ft-ot) kifizette, melynek bizonylatait 2018. június 08. napján a hatóságnak megküldte.

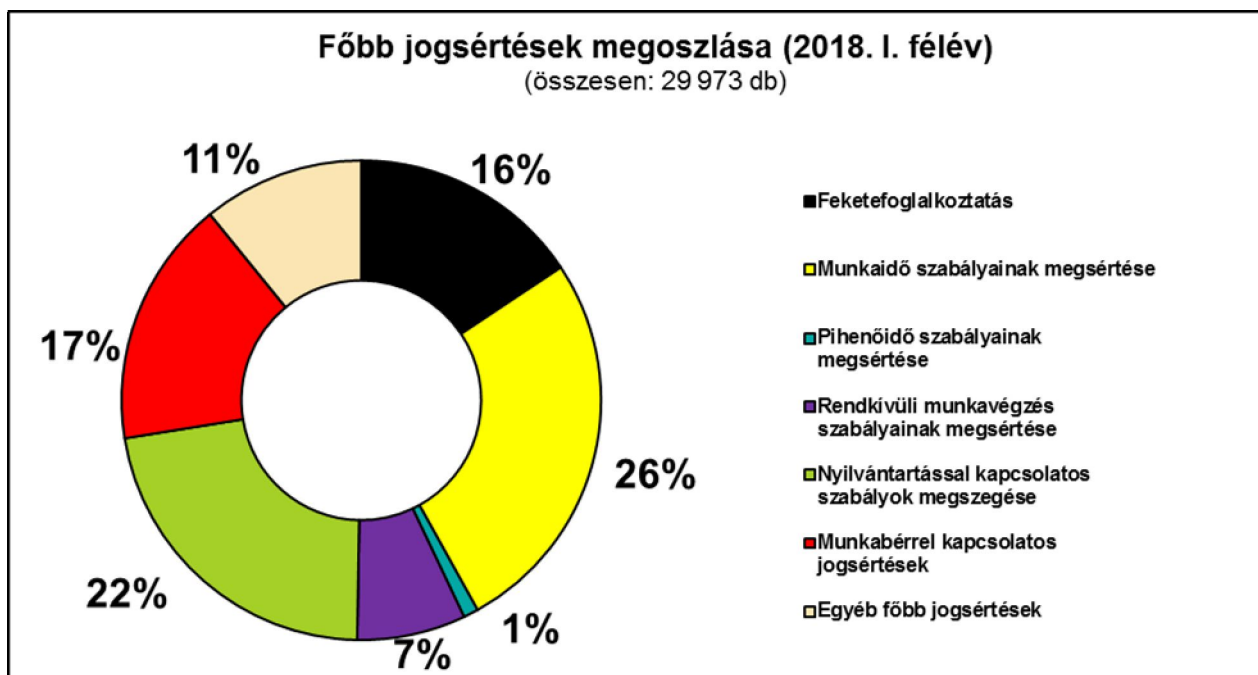
Példa: Vas megyében közérdekű bejelentés alapján egy csődeljárás alatt álló munkáltatónál ellenőrzést tartottak, melynek eredményeként megállapítást nyert, hogy a munkáltató nem a jogszabály által előírt határidőben fizette ki a 2018. február és március havi munkabért 401 fő munkavállalónak, továbbá a 2018. április havi munkabért 394 fő munkavállalónak.

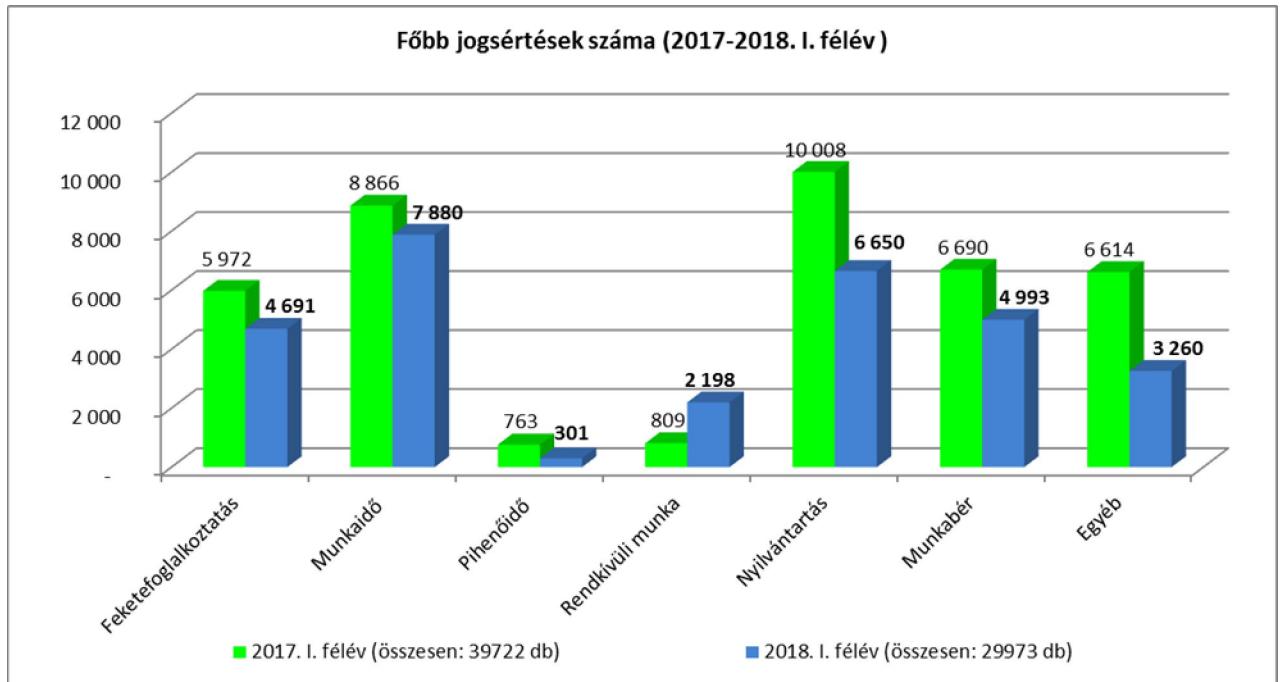
Jelentős számban előforduló munkaügyi szabálytalanság a foglalkoztatásra irányuló jogviszony megszűnésével összefüggő – a munkavállalót megillető – **igazolások kiadásának**, valamint a munkaviszony megszűnéséhez, megszüntetéséhez kapcsolódó **elszámolásnak az elmaradása**, amely jogsértések általában munkáltatói mulasztásból erednek, bár előfordul, hogy megromlik a felek között a viszony vagy elszámolási vita alakul ki és a munkáltatók szándékosan, de jogszerűtlenül visszatartják az igazolásokat. Az is előfordult már, hogy a munkavállaló akkor szembesül azzal, hogy bejelentés nélkül foglalkoztatták, mikor a munkavégzést követően a munkáltató nem adja ki a kilépő igazolásokat.

A 2017. évi I. féléves adatokhoz képest lényegesen kevesebb munkavállalót érintettek idén júniusig **a szabadsággal kapcsolatos jogsértések (1 838 fő, 4 670 fő)**. A szabadsággal

kapcsolatos szabálytalanságok két leggyakoribb esete, hogy a nyilvántartáson „kiírt” szabadságot a munkáltató ténylegesen nem adja ki, a munkavállalók valójában munkát végeznek, valamint, hogy a munkáltatók a törvény előírásainak megfelelően nem biztosítják a munkavállalónak naptári évben egy alkalommal, a legalább tizennégy nap egybefüggő munkavégzés alóli mentesülést. A pihenéshez, regenerálódáshoz fűződő munkavállalói jogok tapasztalataink egyes megyékben egyre jobban csorbulnak. Egyes dunántúli területeken a foglalkoztatási dömping miatt súlyos munkaerőhiány van minden ágazatban, ezért a meglévő munkavállalókra nehezednek az ebből fakadó terhek. A szabadsággal kapcsolatos jogaik gyakran sérülnek. De hasonló esetek pl. az egészségügyi ágazatban is felmerülnek.

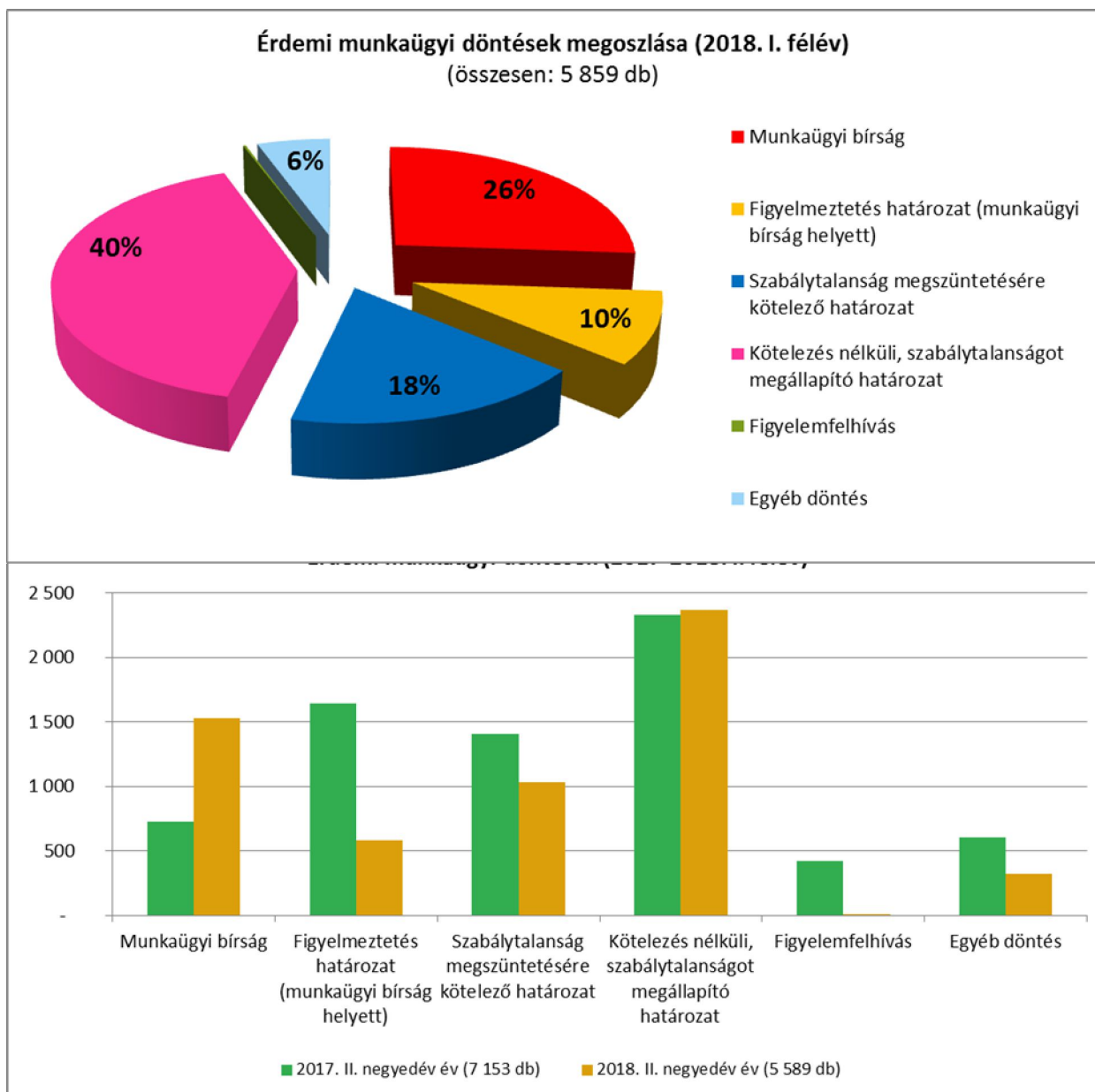
Példa: Vas megyében munkaügyi ellenőrzést tartottak névtelen közérdekű bejelentés alapján 2018. április hónapban a felügyelők egy egyetemi oktatókórházban. A rendelkezésre bocsátott iratok átvizsgálása és a tanúmeghallgatások után megállapítást nyert, hogy az kórház, mint munkáltató 25 fő közalkalmazottat érintően nem a jogszabályi előírásoknak megfelelően adta ki a 2017. évre járó szabadság-napokat, 19 fő közalkalmazott vonatkozásában nem tartotta be a munkaidő-nyilvántartás naprakész vezetésére vonatkozó jogszabályi rendelkezéseket, 58 fő közalkalmazottat érintően a munkaidő-keret kezdő és befejező időpontját nem határozta meg írásban.

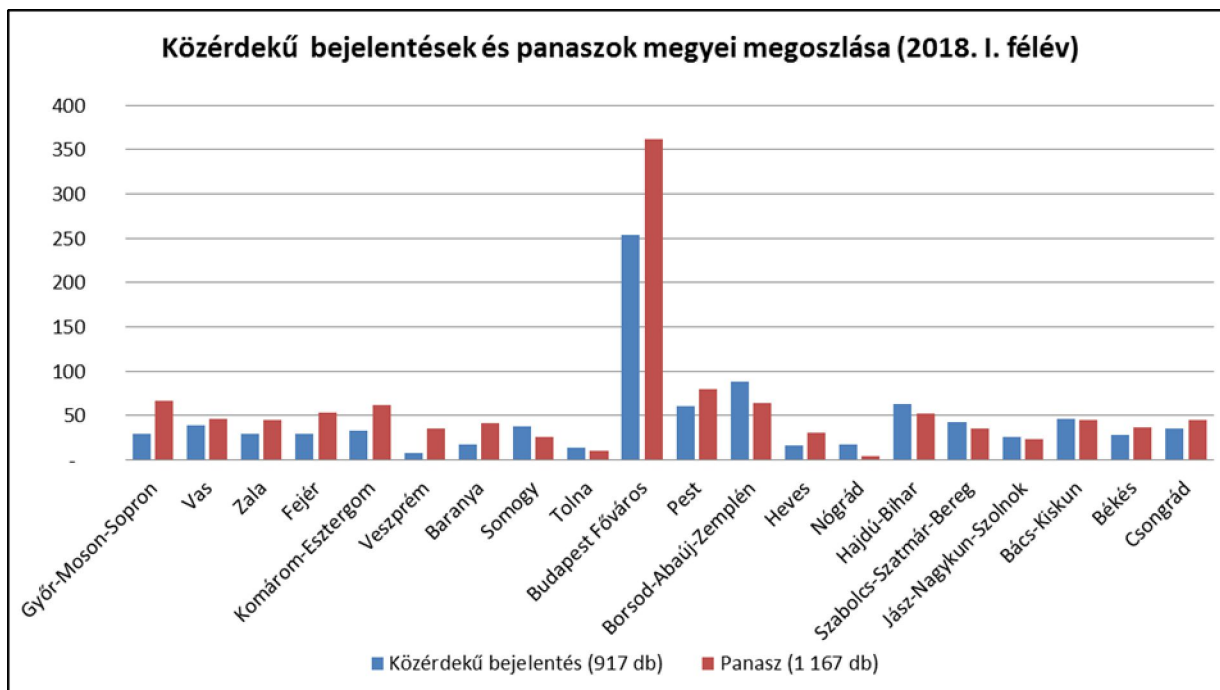
2018. június 31-ig a jogsértéseket elkövető **6 387 munkáltató** közül **1 531 vállalkozással szemben** alkalmaztak az elsőfokú munkaügyi hatóságok **munkaügyi bírságot**, összesen **215 565 000 Ft összegben**. A munkaügyi hatóság a Kúria 2/2013. KMJE jogegységi határozatára tekintettel a kis- és középvállalkozásokról, fejlődésük támogatásáról szóló 2004. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban: Kkv. tv.) 12/A. § (1) bekezdése alapján munkaügyi bírságot helyettesítő **figyelmeztetés határozatot** 583 esetben hozott. Több ízben **szabálytalanság megszüntetésére kötelezést** (1 035 db), valamint szabálytalanságot megállapító határozatot (2 373 db) hoztak a hatóság munkatársai. **Az érdemi döntések közel 74%-a tehát anyagi szankció nélküli intézkedés volt.**

A munkaügyi bírságok száma növekedett, továbbá a figyelmeztetések száma csökkent, mely már a korábbiakban is említett jogszabályváltozásoknak köszönhető, mely szerint a **munkaviszony bejelentésének elmulasztása 2018. január 1. napjától kezdve ismét munkaügyi bírságot von maga után.**

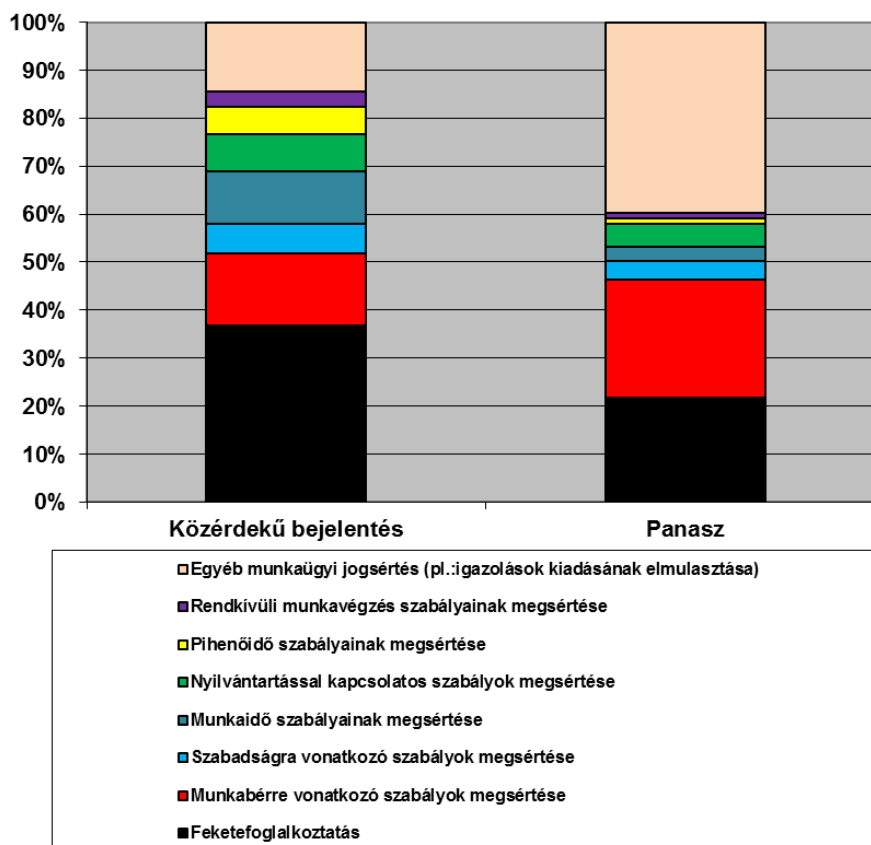

2017. első felében a közérdekű bejelentések és a panaszok száma 2 752 volt, 2018. hasonló időszakában ez a szám **2 084**. A bejelentések **56 %-a panasz**, míg **44 %-a közérdekű bejelentés volt**.

A legtöbb jelzés 2018. I. félévben a feketefoglalkoztatással kapcsolatosan érkezett, melyek többsége közérdekű bejelentés formájában jutott a hatóság tudomására. Közel azonos számban érkezett megkeresés a **jogviszony megszűnésekor kiadandó igazolásokkal, elszámolásokkal** összefüggésben, melyek nagy része panaszként jutott el a hatósághoz. Szintén sok bejelentés érkezett - közel azonos számban - **munkabér tárgyában**, mely szintén munkavállalói panasz alapján kerül a hatóság látókörébe.

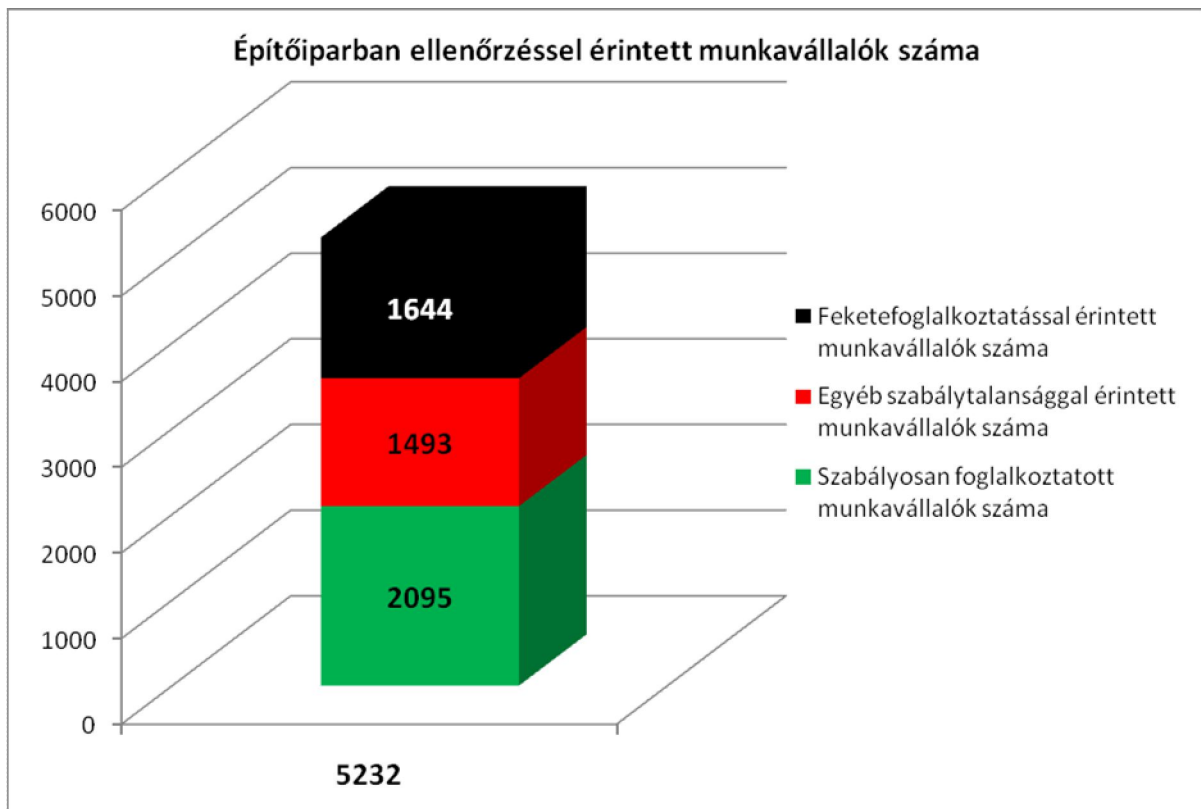
Közérdekű bejelentések és panaszok témakör szerinti megoszlása (2018. I. félév)

2. Az ellenőrzések összesített tapasztalatai*

a) Építőipar

A munkaügyi ellenőrzések 22 %-át ebben az ágazatban tartották 2018. I. félévében (2 170 db). A munkáltatók által elkövetett súlyos szabálytalanságok 1 286 db intézkedést, valamint 541 db munkaügyi bírságot vontak maguk után 77 930 000 Ft összegben. Az ágazatot érintően 205 db munkaügyi bírságot helyettesítő figyelmeztetés határozatot hozott a hatóság. 5 232 munkavállalóból 3 137 főt érintett valamilyen munkaügyi szabálytalanság. Az ágazatban 1 644 munkavállalót foglalkoztattak feketén így az ellenőrzéssel érintett munkavállalókhöz viszonyítva **itt volt a legnagyobb arányú a feketefoglalkoztatás.**

Az ágazatban a feketefoglalkoztatás a legtipikusabb szabálytalanság, e miatt adták ki a legtöbb intézkedést és a legmarkánsabb munkavállalói érintettség volt tapasztalható mind az építőipart érintő egyéb jogsértésekhez, mind a többi ágazat feketefoglalkoztatási adataihoz mérten.

A feketefoglalkoztatás szerkezeti megoszlása kapcsán megállapítható, hogy legtipikusabb formája a munkaviszonyhoz, illetve egyszerűsített foglalkoztatáshoz kapcsolódó bejelentés hiánya, egyéb formái (pl.: színlelt szerződéssel történő foglalkoztatás) itt nem jellemzők.

A másik leggyakoribb szabálytalanság, hogy munkaidő-nyilvántartást nem vezetnek, azok nincsenek a munkavégzés helyén, mely kis részben az ágazat sajátosságából adódó mobil munkavégzési helyekre vezethető vissza, másik részről pedig a feketefoglalkoztatás következménye.

* Forrás: a munkaügyi hatóságok 2018. I. féléves beszámolója

Az építőiparban folytatott ellenőrzések során segítséget jelent a szabálytalan foglalkoztatás feltárásában az elektronikus építési naplók elterjedése, mivel azok a létszámadatokat, valamint a munka megkezdésének és befejezésének időpontját is tartalmazzák. A generálkivitelezők által vezetett pontos, naprakész és minden részletre kiterjedő nyilvántartások nem csak a munkaügyi ellenőrzést könnyítik meg, hanem preventív szereppel is bírnak, megszűrik a bejelentés nélkül foglalkoztató munkáltatókat, és a hamis, vagy kettős nyilvántartás vezetésétől is elveszik az alvállalkozók kedvét.

Ennek ellenére a munkáltatók ellenőrzése az építőiparban továbbra is hosszadalmas ügyintézés igényel az alvállalkozói láncolatok felderítése és az együttműködés hiánya miatt. Az építés-kivitelezési munkaterületeken változatlanul komoly ellenőrzési feladatokat jelent a foglalkoztató kilétének megállapítása.

A megrendelőt, fővállalkozót általában nem érdekli (legalábbis a tapasztalatok ezt mutatták), hogy a munkaterületen munkát végző munkavállalók kinek az alkalmazásában állnak és a foglalkoztatásuk bejelentése megtörtént-e.

Az építőiparban a fővállalkozó – alvállalkozó – további alvállalkozók láncolataiból következően a sor végén vannak azok a kisebb vállalkozások, munkáltatók, amelyek a nehezebb, kétkezi, tényleges fizikai munkákat végzik el. Ezek a munkáltatók – elmondásuk szerint – szinte „rá vannak kényszerülve” arra, hogy szabálytalanul foglalkoztassanak munkaerőt, mivel a sor végére érve már kevés pénz jut a vállalkozásnak az elvégzendő munkáért.

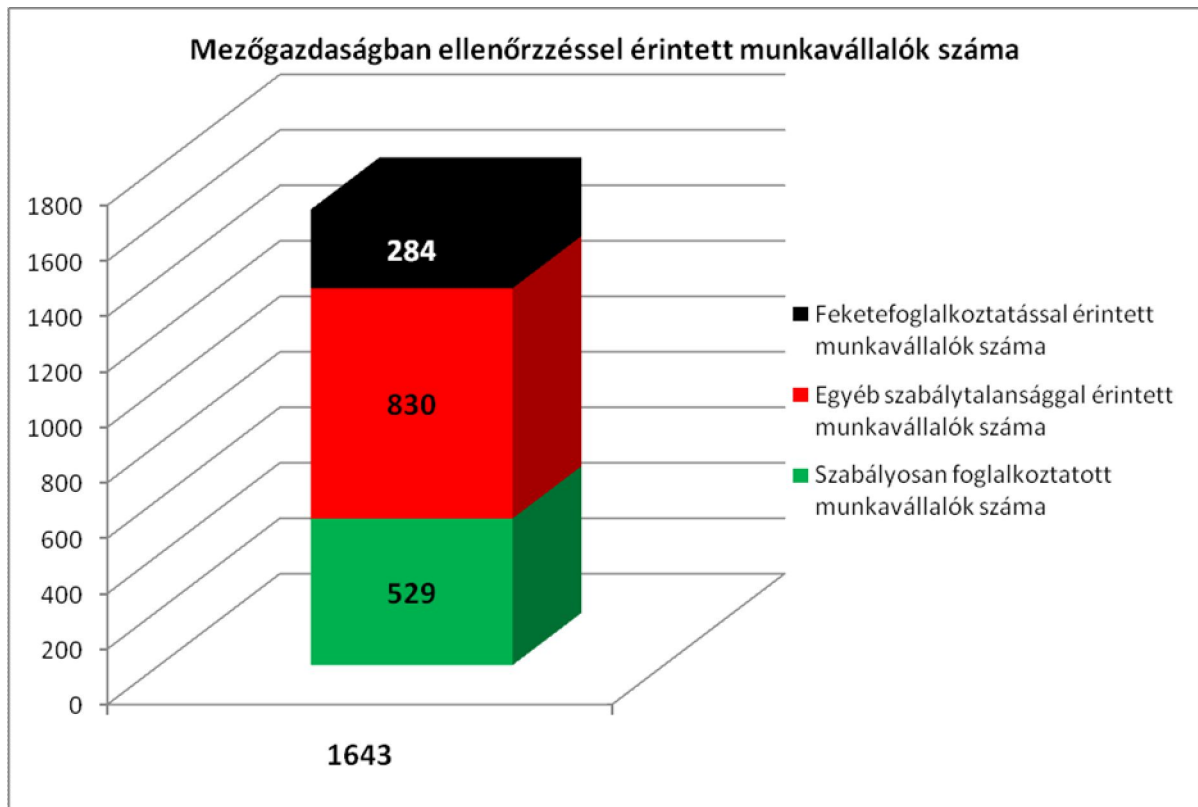
Példa: Heves megyében 2018. áprilisban egy építési területen helyszíni ellenőrzésre került sor, mely során megállapítást nyert, hogy a munkáltató 2 munkavállalóját az ellenőrzés napján írásba foglalt munkaszerződés nélkül foglalkoztatta és munkaviszonyaik (biztosítási jogviszonyaik) bejelentését elmulasztotta teljesíteni az illetékes első fokú állami adóhatóság felé a munkaügyi ellenőrzés megkezdéséig. Az előzőeken túl a munkáltató érvényes összevont tartózkodási/munkavállalási engedély nélkül foglalkoztatott 1 harmadik országbeli állampolgárt. A munkáltató képviselője előadta, hogy a munkavállalók 8 órától végeztek munkát a Kft. alkalmazásban, kőműves munkakörben. Az ügyvezető kifejtette, hogy ő állapodott meg a munkavállalókkal szóban, a megállapodás egyszerűsített foglalkoztatásra irányult. Arról volt a cégvezetőnek tudomása, hogy 1 fő közülük ukrán állampolgár, viszont azt nem tudta, hogy a munkavállalónak nincs munkavállalási/tartózkodási engedélye, illetve, hogy nem rendelkezik magyar állampolgársággal. Reggel a munkavállalók megérkeztek az építési területre, a Kft. vezetője szóban megállapodott a munkavállalókkal a munkavégzésről, majd megmutatta nekik, hogy hol dolgozzanak és biztosította munkaeszközeiket. A munkavégzés ellentételezéséül nettó 12.000,- Ft/nap munkabért ígért, szerződést nem kötöttek, jelenléti ívet nem vezettek. A szabálytalanság tényét az ügyfél nem vitatta, mulasztását az eljárás során nem szüntette meg.

b) Mezőgazdaság

A mezőgazdasági ágazatra az idei első félévben az ellenőrzések 2 %-a esett (242 db), összesen 186 intézkedés történt és 43 munkáltatóval szemben 5 590 000 Ft összegben kellett a munkaügyi bírság eszközével élni, valamint 26 esetben munkaügyi bírságot helyettesítő figyelmeztetés határozatot kiadni. Az ellenőrzött 1 643 munkavállalóból 1 114 főt érintett valamilyen szabálytalanság, ebből a feketén foglalkoztatott munkavállalók 284 főt tettek ki.

2018 őszén a mezőgazdasági ágazat fokozott vizsgálatára irányuló célvizsgálatot tart a munkaügyi hatóság.

Egyes megyékben a mezőgazdaságnak tradicionálisan jelentős szerepe van. Az ágazatban jelen vannak az alkalmi munka keretében foglalkoztatók és a nagyobb volumenű mezőgazdasági termelésre berendezkedett – nagy létszámú munkaerőt foglalkoztató - vállalkozások is.

Itt jellemző leginkább az atipikus foglalkoztatás (többnyire egyszerűsített foglalkoztatás keretében mezőgazdasági idénymunka), az ellenőrzések során az ágazatban dolgozó munkavállalók gyakran nyilatkozzák, hogy tudomásuk szerint egyszerűsített foglalkoztatás keretén belül mezőgazdasági idénymunka jelleggel dolgoznak, ám a bejelentésük ténylegesen nem történik meg.

Az év első felében a mezőgazdasági szektor – szezonális - jellegéből adódóan az ellenőrzések száma kevesebb, mint a nyári és őszi időszakban. A feltárt jogsértések sokszor nagyobb munkavállalói létszámot érintenek, ennek hátterében a mezőgazdasági munkák idényjellege áll, a munkáltatók pedig rövid ideig nagyobb munkavállalói létszámot alkalmaznak, ezért a feltárt jogsértések gyakran valamennyi munkavállalót érintik.

Az állattenyésztéssel kapcsolatban idén kevésbé volt jellemző a munkaidőre, pihenőidőre irányuló szabálytalanságok, az előző évek tapasztalatait figyelembe véve, viszont több munkavállalót is érintett a jogviszony megszűnésével összefüggő igazolások kiállításának és kiadásának elmulasztása.

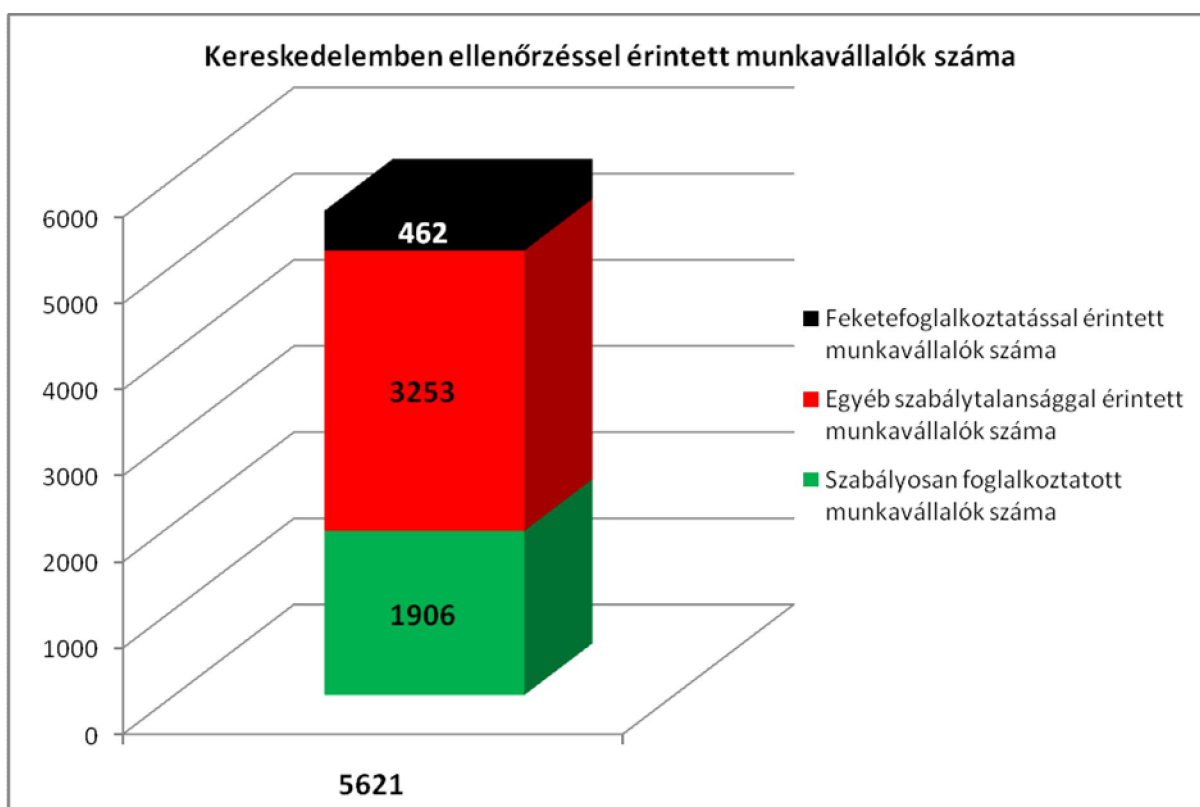
A növénytermesztés esetében a feketemunka előfordulása a gyakoribb, a legtöbb feketén foglalkoztatott munkavállaló a betakarítási munkák során fordult elő 2018. I. félévben.

Bács-Kiskun megyében az elmúlt években egyre többször találtak fiatal munkavállalók foglalkoztatásával kapcsolatos szabálytalansággal, ill. jogellenes gyermekmunkával az ágazatban, ezért is szükséges a rendszeres ellenőrzés a fiatal munkavállalók védelmében.

Példa: Somogy megyében 2018. áprilisban munkaügyi ellenőrzés történt egy egyéni vállalkozó erdőterületén. A munkáltató alkalmazásában az ellenőrzött munkavégzési helyen az ellenőrzés időpontjában 3 munkavállaló szóbeli megállapodás alapján, egyszerűsített foglalkoztatás keretében, alkalmi jelleggel, segédmunkás munkakörben végzett munkát. A munkavállalók munkaszerződést vagy más egyéb szerződést nem írtak alá, munkabéruk 5.000.- forint/nap, munkaidejük az ellenőrzés napján 09:00 órakor kezdődött el, feladatuk makk vetése volt, munkájukat személyesen látták el. A munkavállalók a munkavégzésben, és annak feltételeiben az egyéni vállalkozóval állapodtak meg, a helyszínen a munkájukat az egyéni vállalkozó irányítja, utasítja, ellenőrzi és felügyeli, a munkaeszközeit (kapa) az egyéni vállalkozó biztosította. A munkavállalók munkaviszonya az illetékes adóhatóság irányába a munkaügyi ellenőrzés megkezdéséig egyszerűsített foglalkoztatásként nem került bejelentésre.

c) Kereskedelem

2018. I. félévben a 2 282 db ellenőrzés esett erre az ágazatra. Az összesen 2 409 db intézkedés mellett 216 db munkaügyi bírságot szabott ki a hatóság 20 620 000 Ft összegben, míg figyelmeztetés határozat 89 db volt. Az ágazatban 5 621 munkavállalót vontak ellenőrzés alá, melyből 3 715 főt érintett szabálytalanság. Ebből 462 főnek volt rendezetlen munkaviszonya.

Az ágazatnak nincs tipikus szabálytalansága, a főbb jogsértések mindegyikével lehet találkozni. Itt volt a legtöbb munkaügyi intézkedés és a legtöbb munkavállalói érintettség a munkaidőnyilvántartás nem megfelelő vezetése miatt. Több esetben a munkavállalók által vezetett nyilvántartás nem naprakész vagy nem fellelhető a munkavégzés helyén. Még mindig sokszor

fordul elő az a munkáltatói kifogás, hogy „a munkavállaló nem írta be magát a jelenléti ívre”. Továbbra is gyakran tapasztalható, hogy a munkáltatók a munkavégzéshez kapcsolódó előkészítő- és befejező tevékenységek tartamát nem tekintik a munkaidő részének. Sok esetben csak a kereskedelmi vagy vendéglátó egység nyitvatartási idejének megfelelő munkaidőt tartanak nyilván a munkavállalók munkaidejéről vezetett munkaidő-nyilvántartásokon (pl.: az áruátvétel, valamint a zárást követő takarítás tartama sok esetben „lemarad” a nyilvántartásról).

A munka- és pihenőidővel kapcsolatos jogsértések leggyakrabban az írásbeli munkaidő-beosztás hiánya, illetve a munkaidőkeretre vonatkozó törvényi előírások megsértése kapcsán fordultak elő (gyakran foglalkoztatnak munkavállalókat egyenlőtlen beosztás alapján munkaidőkeret vagy elszámolási időszak meghatározása nélkül, illetve ha meghatároznak munkaidőkeretet, annak kezdő- és befejező időpontját írásban nem közlik a munkavállalókkal).

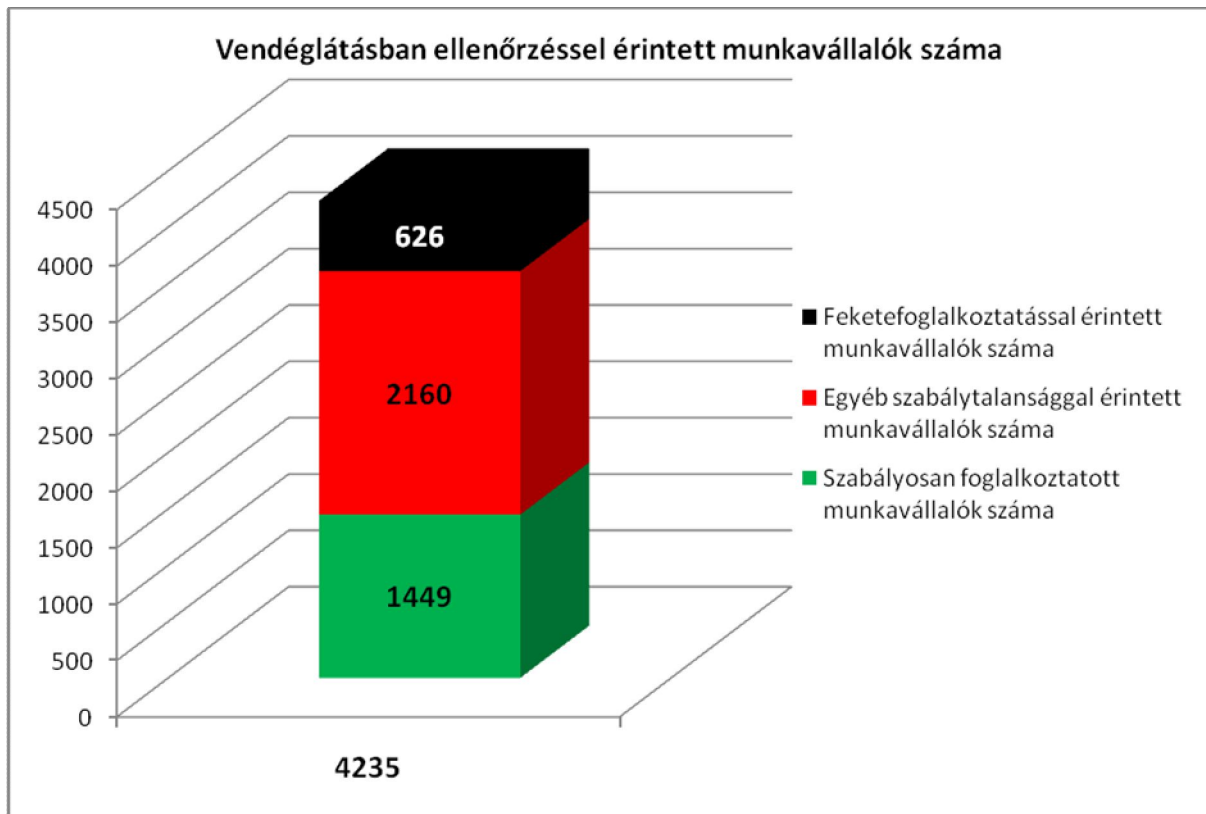
A munkabérrel kapcsolatos szabálytalanságok közül a pótlékokkal (műszakpótlék, illetve munkaszüneti napi és rendkívüli munkáért járó pótlék) kapcsolatosan volt a legtöbb visszaélés, ez érintette a legtöbb munkavállalót. A kereskedelmi munkavállalók esetében fordult elő legtöbbször, hogy a munkáltatók a munkabért nem határidőben fizették meg.

A teljes munkaidős foglalkoztatás melletti részmunkaidőben történő bejelentés feltehetően sokkal nagyobb mértékben fordul elő, de a munkavállalók a munkáltató retorziója miatt nem mernek nyilatkozni, így e szabálytalanság bizonyítása nehézséget jelent a hatóságok számára.

Példa: Bács-Kiskun megyében 2018. februárban a Nemzeti Adó-és Vámhivatallal közösen helyszíni ellenőrzést tartottak egy kereskedelmi ágazatban működő munkáltatónál. A helyszínen 21 fő végzett raktáros-áruösszekészítői munkát munkaviszony keretében, teljes, ill. részmunkaidőben. A helyszínen a munkavállalók elektronikusan vezették a munkaidejüket, azonban az elektronikus beléptető rendszer nem alkalmas arra, hogy a napi munkaidőt generálja, csak az előző napokra vonatkozó munkaidőadatokat, ezért aznapra nem tudtak munkaidő nyilvántartást bemutatni. A helyszínen bemutatásra kerültek, továbbá a munkavállalók 2018. január havi bérkifizetési jegyzékei. Az ellenőrzést követően a munkáltató által becsatolt iratokból megállapítást nyert, hogy 7 munkavállaló 2018. 01. hónapban vasárnapi napon leltározott, azonban nem fizetett vasárnapi pótlékot a munkáltató, ezen felül 2 főnek nem a megfelelő óraszámot fizette meg a munkáltató a műszakpótlékot, 1 szakirányú végzettséggel rendelkező targoncás munkakörben dolgozó munkavállaló esetében pedig nem fizette meg a garantált bérminimumot. A munkáltató felszólításra került a bérpótlékok, bérkülönbözetek megfizetésére, amelynek a megadott határidőben eleget is tett.

d) Vendéglátás

2018. júniusig a vizsgálatok 17 %-a (1 636 db) esett erre az ágazatra. Az összesen 1 838 db intézkedés mellett 251 db munkaügyi bírságot szabtak ki, összesen 21 010 000 Ft összegben, illetve 103 figyelmeztetés határozatot adtak ki. A 4 235 ellenőrzéssel érintett munkavállalóból 2 786 főt foglalkoztattak szabálytalanul. Feketefoglalkoztatás 626 főt érintett és **2018. I. félévben ez volt az egyetlen ágazat, ahol az ellenőrzéssel érintett munkavállalókhöz viszonyítva nőtt a feketén foglalkoztatottak aránya.**

Az ágazatban hasonlóan a kereskedelemhez minden főbb szabálytalanság nagyobb számban fordul elő. Itt is jelentős a munkaidő-nyilvántartás hiánya vagy hiányos vezetése és a munkaidővel kapcsolatos jogsértések (napi, heti munkaidő megengedett mértékének túllépése, munkaidő-beosztás hiánya). Utóbbi szabálytalanságok rendszeresen összekapcsolódnak, hiszen vagy a munkavállaló dolgozik a megengedett munkaidőn felül (munkaidővel kapcsolatos szabálytalanság), vagy ami lényegesen gyakoribb, hogy ennek leplezése valósul meg szabálytalan nyilvántartással.

A vendéglátásban is még mindig ismert és általánosan elterjedt a próbamunka intézménye. A próbanapokon szóbeli megállapodás alapján, munkaszerződés és bejelentés nélkül dolgozik az alkalmazott és előfordul, hogy ezekre a napokra fizetést nem kap. A fiatal munkavállalókkal kapcsolatos szabályokat általában ismerik, így pl. nem foglalkoztatják őket 22 óra után.

Gyakran fordul elő a pultos munkakörű munkavállalók esetében, hogy az ellenőrzéskor arra hivatkoznak a felek, hogy a munkavállaló csak „beugró”, de több esetben megállapíthatóan hosszabb ideje és teljes munkaidőben dolgozik.

A munkabérral összefüggő jogsértésekkel kapcsolatos intézkedések száma a kereskedelmi ágazat után itt a leggyakoribb, ezen belül is a pótlékok (legtöbbször műszakpótlék és munkaszüneti napon történő munkavégzés) megfizetésének elmaradása érintett nagyobb létszámot.

Az ellenőrzések során a társhatóságokkal való együttműködés a vendéglátásban is kiemelt fontosságú. A közös ellenőrzéseken túl (pl.: éjszakai ellenőrzések) sokszor segítséget jelentek a társhatóságok által készített jegyzőkönyvek, amely kétséget kizáróan igazolják a munkavállaló

munkavégzését.

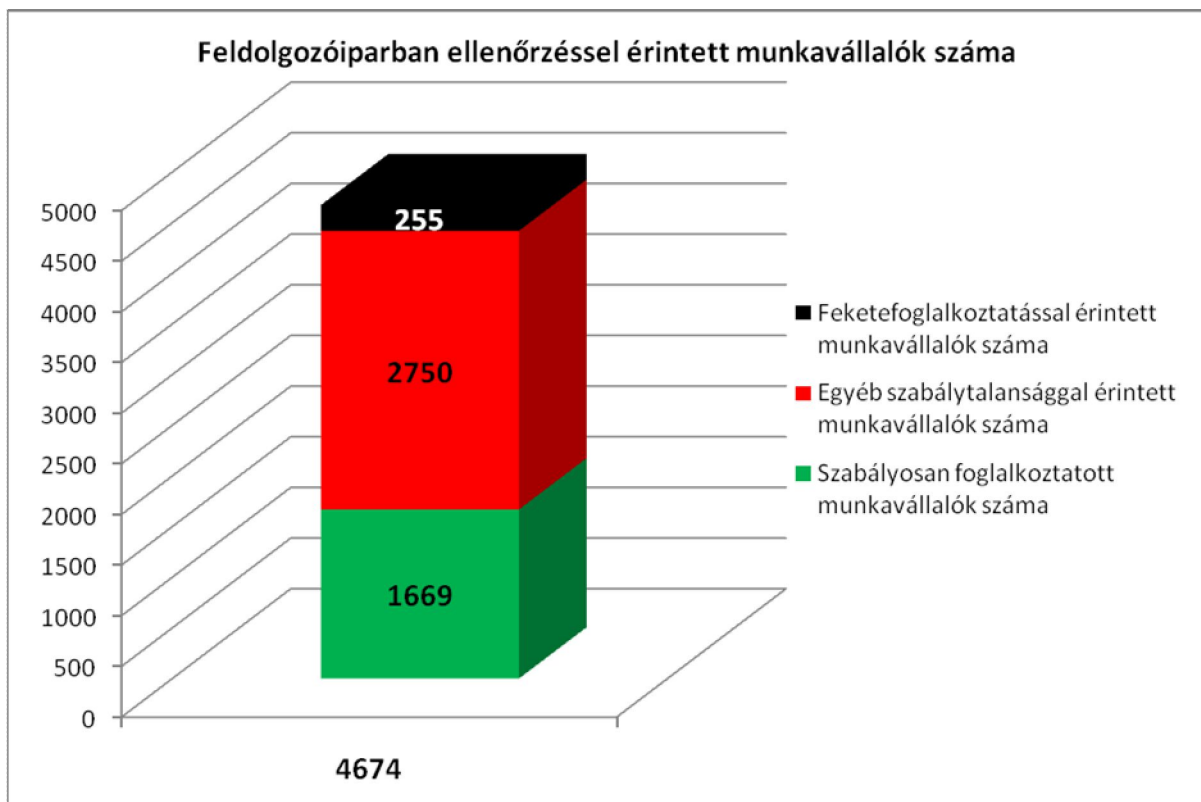
Megállapítható, hogy az ágazatban dolgozó munkavállalók többségére az együttműködés jellemző ellenben az építőiparban, vagy a mezőgazdaságban tapasztaltakkal, hiszen a munkavállalók a telepített munkahely miatt nem hagyják el az ellenőrzés helyszínét.

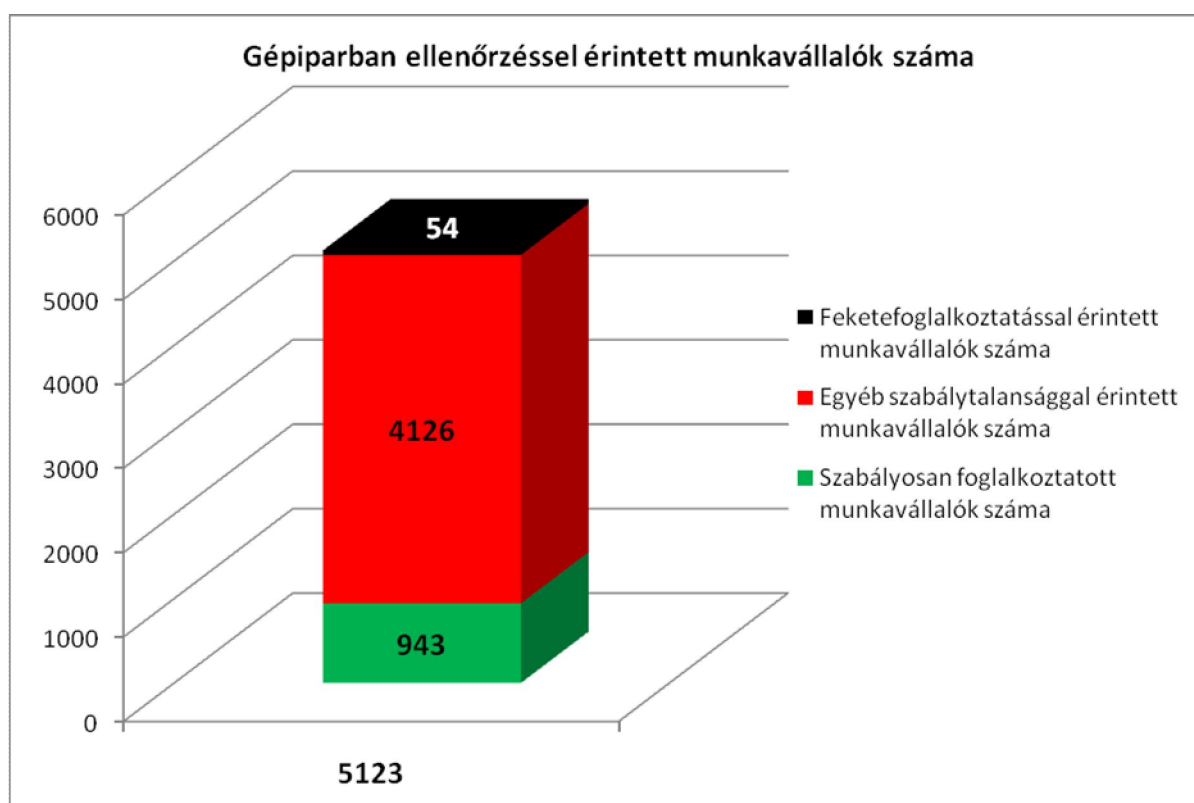
Példa: Budapesten 2018. áprilisban egy fagyaltozóban munkaügyi ellenőrzésre került sor. A munkáltató 6 munkavállaló esetében nem foglalta írásba a munkaidő-beosztást oly módon, hogy abban a beosztott napi munkaidő kezdő és befejező időpontjai is feltüntetésre kerüljenek, és 3 munkavállaló munkaszüneti napon végzett munkát, azonban a munkáltató nem számolta el és nem fizette meg részükre a 100%-os mértékű munkaszüneti napi bérpótlékot.

Példa: Pest megyében egy hétvégi rendezvényen társhatóságokkal (Nemzeti Adó-és Vámhivatal, NÉBIH, Katasztrófavédelem) közös ellenőrzésre került sor 2018. májusban. A helyszínen munkát végzett 7 munkavállaló, beengedő, portás, koordinátor munkakörben, dolgozott, a munkáltatóval alkalmi munkavégzésben állapodtak meg. Valamennyien munkaszerződés és az illetékes adóhatóságnak történő bejelentés nélkül dolgoztak.

e) Feldolgozóipar és gépipar

A munkaügyi hatóság ezekben az ágazatokban az ellenőrzések 7 %-át (669 db) 2018. I. félévében. A jogsértések miatt összesen 733 intézkedést hoztak; ebből 105 db volt munkaügyi bírság (15 580 000 Ft összegben), valamint 44 figyelmeztetés. Összesen 9 797 munkavállalót vontak ellenőrzés alá, ebből 7 185 munkavállalót foglalkoztattak szabálytalanul.

Az ágazati sajátosságok miatt a feltárt jogsértések az esetek számottevő részében nagyobb munkavállalói csoportot érintenek, de volt példa néhány főt érintő szabálytalanságra is.

Jellemző a munkaidő-beosztásra vonatkozó szabályok be nem tartása, a munkaidőkeret kezdő- és befejező időpontjáról szóló írásbeli tájékoztatás közlése, valamint a hiányos munkaidő-nyilvántartás vezetése. A nyilvántartás nem tartalmazta a munkaidő kezdő- és befejező időpontját, vagy az adatok nem naprakészek és/vagy valótlanok.

A rendkívüli munkavégzéssel kapcsolatosan megállapítható, hogy van olyan cég, amelyik nem „kozmetikázza” a jelenléti ívek tartalmát, kifizeti a teljesített órák után a bért és a bérpótlékokat, de túllépi az évi 250 óra rendkívüli munkavégzési korlátot. A másik véglet, amikor ezt a szabálytalanságot megpróbálják leplezni, a munkaidő-nyilvántartást hamisítják, mozgó bérben történik a „leplezett” rendkívüli munkavégzés kifizetése. Jellemzően van írásba foglalt beosztás, munkabér tekintetében anyagi kár nem éri a munkavállalót, viszont előfordul, hogy a termelésben dolgozó munkavállalóknak a szabadságot esedékességének évében nem adják ki. Ezek a munkáltatók munkaerőhiányra, szakemberhiányra hivatkoznak. Nem tudják pótolni a létszámot megfelelő ütemben a növekvő vevői igényekhez, így munkaóraszám tekintetében a törvényes keretekbe nem férnek bele. Nem általános az anyagi hátránnyal járó szabálytalanság. A munkavállalók részére a ledolgozott órák után járó munkabért rendszerint kifizetik.

A feldolgozóipari munkáltatók általában képzett munkaügyi jogi háttérrel rendelkeznek, ezért sokszor gazdasági megfontolásból (pl. rendelések teljesítése miatt munkaszüneti napon történő foglalkoztatás) követhetnek el szabálytalanságot.

A törvényes munkaidő túllépése azonban főleg a gépekkel dolgozók körében rendkívül veszélyes lehet.

Idén 2018. június 31-ig a feldolgozóiparban érintette a legtöbb munkavállalót a határidőben történő bérfizetés elmaradása, mely ruházati gyártással foglalkozó munkáltatókra volt legjellemzőbb.

A termelés folyamatos biztosítása miatt a munkaszervezés során a szabadsággal kapcsolatos jogsértéseket a gépiparban szenvedte el a legtöbb munkavállaló 2018. I. félévben, mely az esedékesség évében történő szabadság kiadás elmaradásában, valamint az egybefüggő 14 nap távollét biztosításának elmaradásával valósult meg.

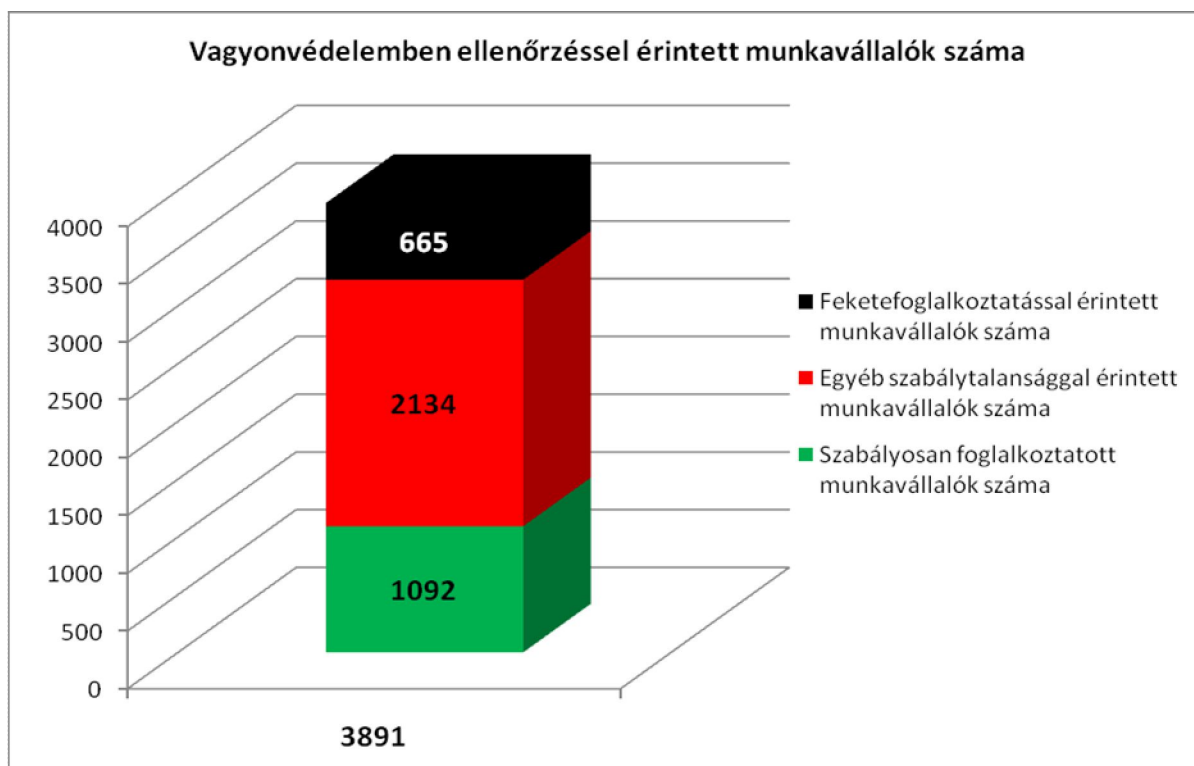
Példa: Zala megyében 2018. február végén munkaügyi ellenőrzésre került sor, egy halfeldolgozó üzemben, ahol 2 munkavállalót februárban 6 munkanapon, valamint 1 munkavállalót február 2 munkanapján halfeldolgozó munkakörben, szóbeli megállapodás alapján nettó 120.000,- Ft/hó munkabér ellenében, írásba foglalt munkaszerződés és az illetékes adóhatóság felé történő bejelentés nélkül foglalkoztattak- A munkavállalók nyilatkozata szerint egyszerűsített foglalkoztatásra irányuló munkaviszony keretén belül végeztek munkát a munkáltató a munkavállalók munkába lépése előtt egyszerűsített foglalkoztatásra vonatkozó bejelentést nem teljesített.

A munkáltató az ellenőrzés megkezdését követően, a fenti napokra vonatkozóan bejelentette a munkavállalók foglalkoztatását. A munkáltató továbbá nem vezetett munkaidő-nyilvántartást 1 alkalmi munkavállaló munkaidejéről, és egyszerűsített munkaszerződést sem kötöttek egymással a felek.

A munkáltató további 3 munkavállalót alkalmazott februárban egyszerűsített foglalkoztatás keretében halfeldolgozó munkakörben. A munkavállalók részére a ledolgozott munkanapok után járó munkabért a munkaviszony megszűnését követően 2018. márciusban, a jogszabályban meghatározott határidő után fizette meg.

f) Nyomozási és biztonsági tevékenység

Az ellenőrzések 9 %-a (891 db) érintette a személy- és vagyonvédelmi ágazatot 1 385 db intézkedéssel. A vizsgálatokból 190 végződött munkaügyi bírsággal (37 000 000 Ft), valamint 60 bírságot helyettesítő figyelmeztetés határozattal. Az ellenőrzéssel érintett 3 891 munkavállalóból 2 799 főt érintett valamilyen jogsértés és 665 munkavállalót foglalkoztattak feketén.

Az ágazatban továbbra is jellemzőek a súlyos munkaügyi szabálytalanságok, ezeket többségében a munkáltatók vélhetően szándékosan követik el. A bejelentés nélküli foglalkoztatás mellett a vállalkozások a munkaidővel, nyilvántartási kötelezettséggel, munkabérrrel kapcsolatos jogszabályi rendelkezéseket sem tartják be. A jogviszony megszűnésével összefüggő igazolások kiadásának elmulasztása miatt a vagyonvédelem területén kellett a legtöbb intézkedést hozni a munkaügyi hatóságnak.

Továbbra is probléma, hogy a munkáltatók a hivatalos cégkivonatban szereplő címeiken nem elérhetőek, nem vesznek tudomást az ellenőrzésről, a munkáltatókat nem érdekli a vizsgálatok kimenetele. A munkáltatók jelentős része - többnyire a vagyonvédelmi ágazat kis- és középvállalkozásai - nem is törekszik a szabályos működésre, sőt minden lehetséges eszközzel akadályozza az ellenőrzéseket. Gyakran előfordul, hogy a munkáltató kiléte is kétséges, a munkavállalók nem tudják megnevezni a foglalkoztatójukat. Azok a munkavállalók, akik már régebb óta dolgoznak a vagyonvédelmi ágazatban, sokszor évekre visszamenőleg felsorolnak több munkáltatót, akiknél alkalmazásban álltak ugyanazon a munkahelyen.

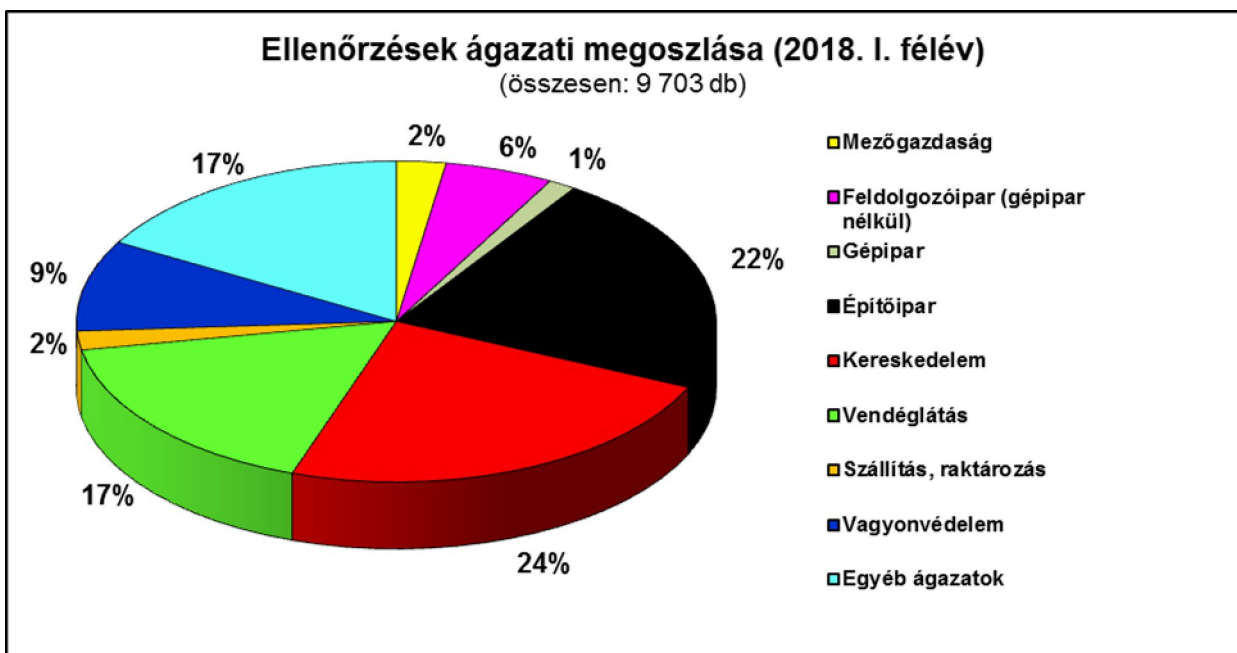
Sok az újonnan alakult cég, ahol az ügyvezető külföldi lakhellyel rendelkezik, a legtöbb helyen a munkáltató személye két-háromhavonta változik. A vagyonvédelmi cégek általában budapesti székhellyel működnek, több alkalommal fiktív a székhelycím. Ebből adódóan a megkeresések „ismeretlen helyre költözött” jelzéssel érkeznek vissza. A vagyonvédelmi cégekkel szembeni ellenőrzések, illetőleg eljárások általában hosszabb ideig tartanak, tekintettel arra, hogy a szükséges döntéseket több esetben hirdetmény útján, vagy kézbesítési vélelem beálltával kézbesíti a hatóság. A hatósággal nem együttműködő vállalkozások magas száma miatt ebben az ágazatban szükséges - a munkaügyi szankciókon túl - számos esetben eljárási bírságot is alkalmazni.

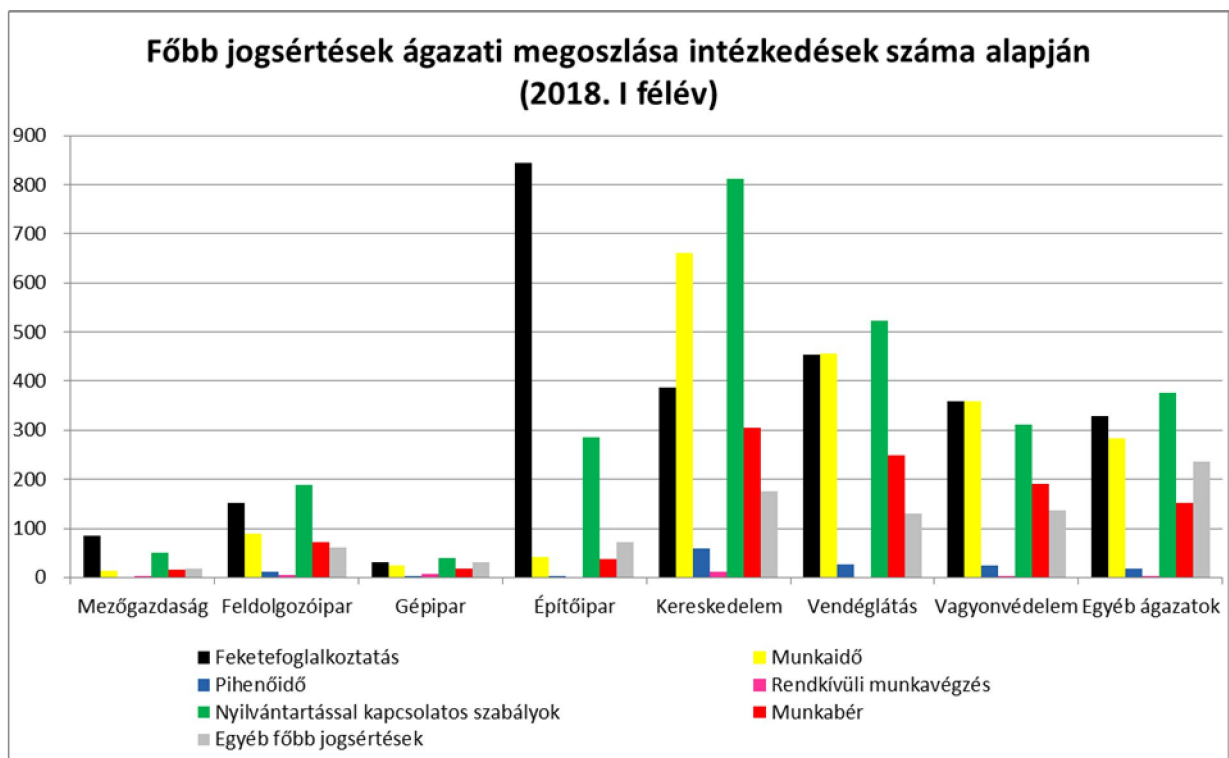
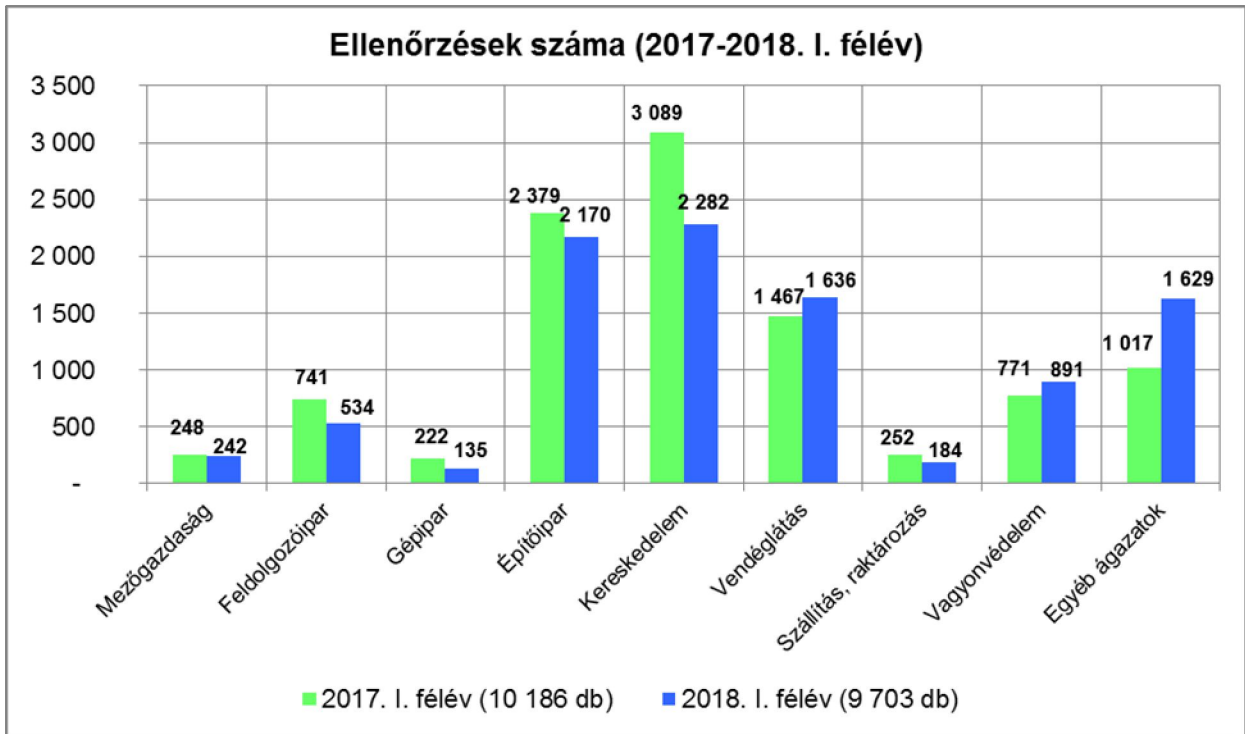

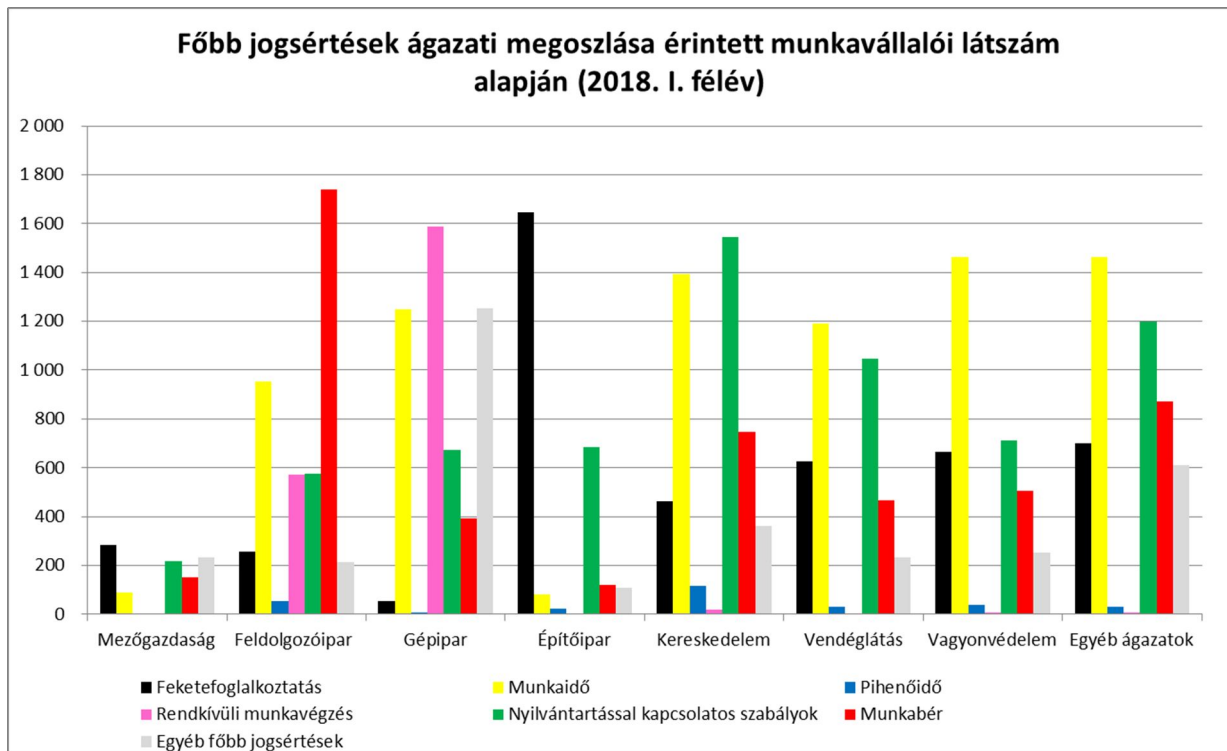
Amennyiben a munkáltató személye megváltozik, a régi munkáltatótól a jogviszony megszűnéskor kiadandó igazolásokkal kapcsolatos szabálytalanságok, továbbá az új munkáltató általi bejelentés elmaradása, késése, valamint a munkaszerződés nélküli foglalkoztatás emelhető ki, ez utóbbi a szabálytalanság a vagyonvédelem területén fordul elő legtöbbször.

A vagyonvédelemben dolgozó munkavállalók gyakran számolnak be kilátástalan helyzetükről.

Példa: Baranya megyében 2018. júniusban munkaügyi ellenőrzés történt egy országos üzletlánc áruház vagyonörzésénél. Az ellenőrzés alá vont munkavállaló heti 20 órás részmunkaidős munkaszerződéssel dolgozott, bejelentése heti 20 órás részmunkaidőre megtörtént. Megállapítást nyert, hogy a foglalkoztatásra valójában heti 30 órás részmunkaidőben került sor, valamint a munkaidővel kapcsolatos adatokról nyilvántartást a munkáltató nem vezetett.

3. Utóellenőrzés

Utóellenőrzés keretében elsősorban a jogviszony bejelentésére kötelező határozatok teljesítését vizsgálta a munkaügyi hatóság. Ha a munkáltató a határozati kötelezést nem teljesítette, a hatóság eljárási bírságot szabott ki. Az ellenőrzések során feltárt feketefoglalkoztatás legalizálását a munkáltatók a legtöbb esetben már az ellenőrzést követően, annak hatására még a határozat meghozatala előtt, az eljárás során megtették.

Az utóellenőrzések során a jogerőre emelkedett, feketefoglalkoztatás tárgyában kiadmányozott döntések alapján 4 011 munkavállaló jogviszonyának rendezése volt vizsgálható, mely létszám 97 %-ának utóellenőrzése teljesült. A munkaügyi hatóság által kiadmányozott határozatok meghozataláig a munkavállalók 70 %-a került bejelentésre, míg utóellenőrzés hatására a munkavállalók 75 %-ának bejelentése történt meg. A bejelentést nem teljesítő munkáltatókkal szemben a hatóság eljárási bírsággal élt.

A jogerőre emelkedett, feketefoglalkoztatás tárgyban kiadmányozott határozatok alapján 1 969 munkáltató volt vizsgálható, ebből a foglalkoztatók 96 %-ának utóellenőrzése teljesült.

Vannak olyan munkáltatók, akik a bejelentési kötelezettséget nem teljesítik. A tapasztalatok szerint azok a munkáltatók nem teljesítik a határozati kötelezések végrehajtását, akik már az alapeljárás során sem voltak együttműködőek, az átvett idézésekre nem jelentek meg, a küldemények „nem kereste” vagy „ismeretlen helyre költözött” jelzéssel érkeztek vissza.

A „feketefoglalkoztatással” kapcsolatos **utóellenőrzés jelentősége** azért kiemelkedő, mert a kötelezés végrehajtásával teljesül az ellenőrzés célja. A munkaügyi hatóság így tud **hozzájárulni a legális adózó munkahelyek számának növeléséhez, a munkavállalók alapvető jogainak** (biztosított jogviszony, tényleges szolgálati idő rögzítése, egyéb

jogviszonyhoz kapcsolódó szabályok betartatása, stb.) **védelméhez, valamint a tisztességes verseny érvényre juttatásához és a jogkövető vállalkozások versenyhátrányának csökkentéséhez.**

4. Társhatósági ellenőrzések

A társhatóságok közreműködésével 2018. I. félévben **2 414 munkaügyi ellenőrzés** zajlott, mely az összes vizsgálat közel 25 %-át jelenti. Ez a szám kiemelkedően magas, mely a **Nemzeti Adó- és Vámhivatallal 2018. február 12. és március 10.** között közösen lefolytatott a kötelező legkisebb munkabér és garantált bérminimum szabályainak megtartására irányuló **rendkívüli akcióellenőrzésnek** köszönhető, ahol az összes munkaügyi ellenőrzéssel érintett 1 261 munkáltató több mint 70 %-ánál valósult meg a munkaügyi hatóság és az adóhatóság közös vizsgálata. Ennek megfelelően a Nemzeti Adó- és Vámhivatallal 2018. I. félévben több mint 1000 ellenőrzés történt.

A rendőrséggel „hagyományosan” magas volt a közös ellenőrzések száma. A munkaügyi hatóság a rendőrség segítségét rendszerint olyan munkáltatók vonatkozásában, olyan munkavégzési helyszíneknél ellenőrzésénél kéri, ahol a hely jellege azt megkívánja, illetve ahol korábban a foglalkoztató megghiúsította az ellenőrzést, vagy jelentős mértékben akadályozta azt. A 2018. első félévben a rendőrhatósággal közösen 507 ellenőrzést folytattak le a munkaügyi hatóság képviselői.

Sok esetben a társhatóságok felkérésére történik a közös ellenőrzés, azonban számos alkalommal a felügyelőségek kezdeményezik a társszervek részvételét. A munkaügyi hatóság a vizsgált időszakban a kormányhivatalok fogyasztóvédelmi, valamint a népegészségügyi és közlekedésfelügyeleti feladatokat ellátó szervezeti egységeinek közreműködésével összesen 137 db vizsgálatot folytatott le.

A munkavédelmi hatósággal 407 közös ellenőrzés történt.

5. A közigazgatás szolgáltató jellegének érvényesülési formái

A Nemzetgazdasági Minisztérium munkaügyi hatósági ellenőrzéssel kapcsolatos állami irányítási feladatokat lát el, illetve részt vesz a munkaügyi előírások végrehajtásának elősegítését szolgáló **tájékoztató, felvilágosító tevékenység** ellátásában. A tapasztalatok szerint a munka világának szereplői a honlapon naponta akár több kérdést is feltesznek, melyekre adott válaszok ugyanott csoportosítva is megjelennek. A munkaszüneti napok közeledtével a munkáltatók, könyvelők nagy számban kérnek tájékoztatást a munkaszüneti napon történő munkavégzéssel kapcsolatosan. Idén garantált bérminimum emelése nyomán megnőtt az ehhez kapcsolódó kérdések száma is.

2018. I. félévében több mint 420 db honlapon (a hatóság külső honlapján működtetett tájékoztató/felvilágosítás menüpont használatával), valamint postai és e-mail útján érkezett kérdés, panasz, valamint közérdekű bejelentés került megválaszolásra. Emellett a hatóságok országosan több mint 1050 ügyben adtak tájékoztatást a 2018. év januártól júniusig terjedő időszakában.

Továbbra is rendszeresen tartanak az I. fokú hatóságok munkaügyi rendezvényeket, nyílt napokat, ahol jellemzően több szerv (kamarák, civil szervezetek, alapítványok) is

képviselthette magát, így a munkavállalók és munkáltatók szélesebb körű tájékoztatása teljesülhetett. A tapasztalatok szerint egyre nagyobb igény mutatkozik ezekre a munkaügyi rendezvényekre a vállalkozások részéről, főleg a kamarák, szakmai egyesületek klubok szervezésében. Komárom-Esztergom megyében például 6 járásban került sor szakmai fórumra, 2018. februárban és márciusban. Vas megyében mezőgazdasági munkáltatóknak történt előadás, továbbá fiataloknak tartott állásbörzén is, továbbá számos megyében 2018. áprilisban „munkabalesetben elhunyt, valamint megrokkant munkavállalók emléknapja” alkalmából tartottak munkaügyet is érintő rendezvényeket.

6. Összegzés

- 2018. I. félévben a munkaügyi hatóság **9 703 munkáltatót** ellenőrzött, a vizsgálatok során a **foglalkoztatók 66 %-nál tárt fel munkaügyi jogsértéseket**, amelyek az ellenőrzés alá vont **munkavállalók (40 900 fő) 61 %-át érintették**. 2017. I. félévhez viszonyítva mind a szabálytalan munkáltatók arányában (2017. I. félév: 68 %), mind a szabálytalansággal érintett munkavállalók arányában (2017. I. félév: 67 %) csökkenés figyelhető meg.
- Az ellenőrzési tapasztalatok szerint továbbra is meghatározó a **feketefoglalkoztatás**, mely a vizsgálatokkal érintett munkavállalók **11,47 %-át** tette ki (4 691 fő). A 2017. évi adatokkal összevetve - a feketefoglalkoztatás az ellenőrzésbe vont munkavállalókra figyelemmel – **kis mértékben javult**, azonban a feketefoglalkoztatással érintett munkavállalók aránya 2011-től kezdve a tavalyi és az idei félévben volt a legmagasabb.
- Az ellenőrzéssel érintett munkavállalókhöz viszonyítva egyedül a **vendéglátásban növekedett a feketefoglalkoztatással érintett munkavállalók aránya, az összes többi ágazatban valamelyest csökkent** ez az arányszám.
- A **bejelentés elmulasztása 2018. január 1. napjától kezdve minden esetben figyelmeztetés helyett ismét munkaügyi bírságot von maga után.**
- A munkabérrel kapcsolatos szabálytalanságokon belül a megemelt összegű **minimálbér és garantált bérminimummal** kapcsolatos szabálytalanságok továbbra sem jellemzőek.
- A **feldolgozóiparban** érintette a legtöbb munkavállalót a határidőben történő bérfizetés elmaradása.
- A **kereskedelem területén a részmunkaidőben történő** bejelentés teljes munkaidős foglalkoztatás mellett **feltehetőleg sokkal nagyobb** mértékben fordul elő.
- A **mezőgazdaságban jelentősen csökkent** a feketén foglalkoztatott munkavállalók aránya az ágazatban ellenőrzéssel érintett munkavállalókhöz viszonyítva a 2017. I. félévhez képest.
- **Az építőiparban a feketefoglalkoztatás továbbra is kiemelkedő.**
- A **vagyonvédelemben** 2018. I. félévben csökkent a feketefoglalkoztatás mértéke.
- A **társhatóságok közreműködésével** 2018. I. félévben **2 414 munkaügyi ellenőrzés** zajlott, mely az összes vizsgálat közel 25 %-át jelenti. Ez a szám kiemelkedően magas, mely a **Nemzeti Adó- és Vámhivatallal 2018. február 12. és március 10.** között közösen lefolytatott a kötelező legkisebb munkabér és garantált bérminimum szabályainak megtartására irányuló **rendkívüli akcióellenőrzésnek** köszönhető.